

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXX NOVEMBER - LAPKRIČIO 23, 1995 Nr. 43

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

Prezidentas K. Grinius deda vainiką 1926 m. ant Nežinomojo Kareivio kapo.
Nuotrauka "Kario" 1967

LAPKRIČIO 23-JI KARIUOMENĖS DIENA

Juozas Žygas

Mes minime tą dieną, kadangi 1918 m. lapkričio mėn. 23 d., buvo pasirašytas ir paskelbtas kariuomenės organizavimo įsakymas. "Apsaugos ministerijos įsakymas Nr. 1. Lapkričio 23 d. 1918 m. Vilnius. 1) Steigiu apsaugos Tarybą iš šių asmenų: pulkininko Chaleckio, papulkininkio Nastopkos ir papulkininkio daktaro Nagevičiaus. 2) Pulkininką Kubilių skiriu Apsaugos Ministerijos štabo viršininku". Šis įsakymas yra laikomas Lietuvos kariuomenės įsteigimo data.

Tačiau nelengvai jis buvo priimtas. Dar lapkričio 14 d. Valstybės Taryboje ministras pirm. profesorius Augustinas Voldemaras pareiškė, kad taikingos Lietuvos niekas nepuls, "taigi didelių spėkų rubežiams saugoti nereikia". Voldemaras "vis klausinėjo, kiek kariuomenės reikalinga neutralitetui". Apie

tai P. Klimas sakė: "Prispirtas kariuomenę jis organizavo, bet paskyrė karo viceministru niekam nežinomą gudą Kondratovičių". Pirmasis generolo Kondratovičiaus klausimas buvo: "Razvie u vas prykazy nie na ruskoj jazykie?" ("Nejaugi pas jus įsakymai ne rusų kalba?"). Kai karininkai jo potvarkiams nepakluso, jis pabėgo su kariuomenės pinigais. Istorija beveik ir vėl kartojasi!

Nereikia Voldemaro mintimis vadovautis ir kariuomenės reikšmę nuvertinti. Neginčytinas faktas, kad be kariuomenės ir be daugelio aukų tų, kurie žuvo begindami savo kraštą, Lietuvos nepriklausomybės nebūtų buvę. Apie tai jau buvo daug rašyta ir daug paminklų pristatyta. Kadangi ir dabar panašiai ir naiviai galvojama, tad reikėtų pamokyti iš praeities klaidų. O jų vis tik, net gana lemiamų,

padaryta buvo. Jau buvo minėta, kad Voldemaras delsė pradėti kariuomenės organizavimą. Tuo būdu organizavimas, buvo bent keletą savaičių suvėluotas. O tuo metu kiekviena diena buvo lemiamą. Per tą laiką gal būtų buvę galima, nors pirmąjį batalioną suorganizuoti. O dar didesnė klaida, tai 1920 m. eigoje, kuomet su Lenkija vyko karas, Lietuva pradėjo demobilizaciją. Kurie tuo klausimu praeityje rašė, nurodė, kad galbūt tai nulėmė Seinų ir Suvalkų praradimą. Tie, kurie demobilizaciją sugalvojo, tai darė ekonominiiais sumetimais. Sutaupę gal keletą milijonų markių, bet prarado Lietuvai taip

svarbią teritoriją.

Bendrai paėmus, Lietuvoje daug kas buvo daroma kaire ranka – lyg nenoromis. Nors teko kovoti prieš trejetą priešų, Lietuvos kariuomenė tuo metu tesiekė tik 44,000 vyrų. Tuo tarpu Latvija ir Estija buvo sumobilizavusios po 70,000 vyrų. Šio fakto nereikėtų užmiršti ir priežasčių paieškoti. Dabar yra gana daug galvojančių, kad Seinai tai lenkiškas kraštas. Taip galvoja gal dėl to, kad tuo klausimu mažai tėra rašoma. Norėčiau pastebėti, kad 1918.-20 m. lietuvių centras buvo ne Vilnius ir, ne Kaunas, bet Seinai. Kadangi nebuvo visos jėgos laiku sutelktos, tas kraštas galbūt jau niekuomet

prie Lietuvos nebesugrįš. Tuos nemalonius klausimus šia proga iškeliu, kadangi Lietuvoje dabar blogesni vėjai pučia, negu tie, kurie buvo 1919 m. Dabartinei vyriausybei ir Seimui Lietuvos kariuomenė visai nereikalinga. Į ją visai mažai dėmesio tekreipiama ir lėšų neskiriama. Nebent tiek, kad užtektų keletų sulopymui, o apie ginkluotę ar techniką – tai nėra nė kalbos!

Ką gi – karas yra karas – nėra kur dingti mums, patikėjusiems demokratija, Lietuvos valstybingumu. Jei reikės, ir pakariausime.

Saulius Šaltenis
"Lietuvos aidas" vyriausiasis redaktorius

SUSPROGDINTAS "LIETUVOS RYTO" PRIESTATAS

"Šaltasis karas su spauda baigėsi. Prasidėjo karštasis". "Smerkiamas išpuolis prieš laisvą žodį", "Teroro aktas prieš 'Lietuvos rytą', Kur veda sprogo pėdsakai?" Tokiomis antraštėmis mirga Lietuvos laikraščiai.

Rimtas rūpestis dėl demokratijos išlikimo galimybių ir pastangos stabdyti prieš demokratiją veikiančias jėgas prasišviečia ir JAV LB Krašto valdybos pirm. Reginos Narušienės iš Lietuvos "Dirvai" perduotoje telefoninėje informacijoje.

Girdėta iš Vilniaus

• **SUSPROGDINTAS "LIETUVOS RYTO" PRIESTATAS.** Vilnius, lapkričio 17 d. (BNS). "Kai sprogdinamos didelių laikraščių redakcijos, tai ne tik teroristinis, bet ir politinis aktas", sako didžiausio Lietuvos dienraščio "Lietuvos rytas" vyriausiasis redaktorius Gedvydas Vainauskas.

Ketvirtadienį 23.40 val. Vilniaus centre nugriaudėjo sprogimas, smarkiai apgriovęs baigiamą statyti "Lietuvos ryto" redakcijos priestatą. Sprogimas įvyko praėjus tik 10 minučių po to, kai išėjo jame dirbę statybininkai, todėl žmonės nenukentėjo.

Sprogimas pažeidė priestato konstrukciją ir yra iškilęs pavojus, kad statinys gali visiškai sugriūti. Taip pat smarkiai nukentėjo pagrindinis redakcijos pastatas, kurio viduje išdužo stiklinės pertvaros, apgadinti ir redakciją supantys kiti pastatai.

Vyriausiasis redaktorius G. Vainauskas padarytus "Lietuvos rytui" nuostolius vertina maždaug 400 tūkst. litų. Susprogdintasis priestatas nebuvo apdraustas.

Paklaustas apie galimas sprogimo priežastis, G. Vainauskas BNS užtikrina, kad redakcija "nėra įkišusi nagų" į jokias neteisėtąs machinacijas. Jis kėlė dvi versijas: pirmoji – kad tai gali būti kerštas už publikacijas, nes "Lietuvos rytas" nuolat daug rašė apie nusikalstamumą, o, pasak vyriausiojo redaktoriaus, "šis ruduo buvo itin derlingas tokiomis publikacijomis".

Kita galima sprogdinimo versija, tai "kažkokių jėgų" noras destabilizuoti padėtį Lietuvoje, mano G. Vainauskas. Jis nenurodė, kokias jėgas turi galvoje.

Tokie sprogdinimai kenkia šalies prestižui ir įvaidžiui, sakė vyriausiasis redaktorius ir pabrėžė nežinąs analogų pasaulyje, kad būtų sprogdinami didžiausių redakcijų pastatai.

Tai didžiausias išpuolis prieš Lietuvos spaudą po dienraščio "Respublika" vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojo Vito Lingio nužudymą prieš dvejus metus.

• **VYRIAUSYBĖS VADOVAS SUSIRŪPINĖS.** Ministras pirmininkas Adolfas Šleževičius reiškia užuojautą didžiausio šalies dienraščio vadovams dėl šiandien įvykdyto teroro akto prieš "Lietuvos ryto" pastatą. Ankstyvą rytą Premjeras pareikalavo ataskaitos iš Vidaus reikalų ministro R. Vaitiekūno, kas daroma tiriant nusikaltimo aplinkybes, apie priimtas priemones informavo Respublikos Prezidentą.

Vyriausybės vadovas garantuoja dienraščio leidėjams bei redaktoriams, kad teroro aktas bus tiriamas su ypatingu dėmesiu. Vidaus reikalų ministerijai duotas nurodymas kasdien informuoti Ministrą Pirmininką apie tyrimo eigą.

Ministras Pirmininkas užtikrina "Lietuvos rytą" ir visus šalies žurnalistus, kad bus dedamos visos pastangos apginti laisvą spaudą nuo nusikalstamų struktūrų išpuolių.

• **GRĖSMĖ VERSLUI, VISUOMENEI, VALSTYBEI.** Su dideliu nerimu išgirstame apie smurto aktus, vykdomus prieš verslo, kitų struktūrų atstovus. Kai kas gali verstti kaltę jiems patiems: esą, nepasidalijama "nešvariais" pinigais, įtakos sferomis ar panašiai. Tačiau tai nėra "bombelės", į kurias galima nekreipti dėmesio. Šiuos teroro aktus vykdo ypač pavojingi nusikaltėliai. Jie kelia grėsmę piliečiams, visai visuomenei, valstybės pagrindams. Taip diskredituojamas – galbūt net sąmoningai – pats Lietuvos, kaip nepriklausomos ir demokratinės valstybės, vardas. Tos pačios jėgos nenori, kad į mūsų šalį atkeliautų užsienio investicijos, kad Lietuvos valstybė būtų priimta į Europos tautų šeimą, kad mūsų namuose įsivyrautų stabilumas, tvarka ir demokratija.

Todėl Lietuvos Respublikos Vyriausybė su visu atsakingumu pareiškia, kad tokio pobūdžio nusikaltimai nebus paliekami be dėmesio. Be abejonės, teisėtvarkos organai skirs ypatingą dėmesį, kad kiekvienas tokio pobūdžio aktas, kiti teisės pažeidimai būtų išaiškinti ir kaltieji asmenys įstatymo tvarka nubausti.

Adolfas Šleževičius Ministras Pirmininkas

• **TERORISTINIŲ AKTŲ "LIETUVOS RYTE" APTARS ŽURNALISTŲ SAJUNGOS PREZIDIUMAS.** Teroristinis aktas "Lietuvos ryto" redakcijoje šiandien bus aptartas skubiai Lietuvos žurnalistų sąjungos prezidiumo posėdyje.

Apie sprogimą didžiausiame šalies dienraštyje Lietuvos žurnalistų sąjunga dar šiandien informuos Tarptautinę žurnalistų federaciją.

ELTA

TRUMPAI...

• Eurotunelio bendrovė pralaimėjo bylą prieš Britanijos ir Prancūzijos geležinkelio bendrovės, kurios vėlina tunelio naudojimą ir tuo neša tunelio statytojams milžiniškus nuostolius.

• Austrijos visuotiniai rinkimai įvyks gruodžio 17 d. Bijoma, kad daug balsų gali gauti dešinioji, prieš imigrantus nusistačiusi, Haiderio partija.

• Po pasitarimų Prancūzijos prezidentas Chirac ir Britanijos premjeras John Major paskelbė, jog abi šalys gali panaudoti savo turimus branduolinius ginklus ginti viena kitos interesus.

• Tarptautinėje komunizmo veikloje pasižymėjęs sukilėlis Enrique Merlo buvo suimtas Meksikoje ir perduotas Argentinai. Jis giriasi nužudęs Nikaragvos buvusį diktatorių Anastasio Somozą.

Kroatija laimi

Lapkričio 12 d. iš Dayton, Ohio, viešbučio, kur vyksta įtemptos derybos tarp Serbijos, Bosnijos ir Kroatijos delegacijų, pasigirdo nelaukta žinia, kad Serbija sutiko pasitraukti iš Rytinės Slavonijos teritorijos, kurią iki šiol energingai savinasi abi kaimynės: Serbija ir Kroatija. Nežinia, ką už tai gaus Serbija. Galimas daiktas, kad serbus paspaudė Rusija, kuri priklauso taikos Bosnijoje ieškančiai penkių valstybių, vadinamai Kontaktų grupei. Rusijos dūmos aukštieji rūmai neseniai paskelbė, kad Rusija pasitraukia iš tarptautinių sankcijų, nukreiptų prieš Serbiją, vykdymo.

Dayton, Ohio, derybose dalyvauja ne tik paprasti diplomatai, bet ir iki šiol kovojusių šalių prezidentai. Kroatų spaudoje ypač garbinamas prezidentas Franjo Tudjman, stipriai gynęs kroatų pozicijas. Dar daugiau, tos pozicijos buvo paremiamos paskutinių kroatų laimėjimų Krajinoje ir kitose mūsų vietose. Rugsėjo pradžioje prezidentas Tudjman išvarė staigiu puolimu apie 100,000 serbų ir atsiėmė beveik visas kroatų žemes, kurias serbai buvo užėmę 1991 metų vasarą. Kroatijoje neseniai įvyke valdžios rinkimai davė prezidento valdančiai Demokratinės unijos partijai 45 proc. visų balsų ir 72 atstovus 127 vietų parlamente. Šis laimėjimas tačiau nesudaro seime dviejų trečdalių daugumos, kurios reikia siekiant Konstitucijos papildymo ar pakeitimo. Sakoma, kad prezidentas Tudjman noris sustiprinti savo galias. Daug jo partijos narių siūlo išrinkti dabartinį prezidentą "iki gyvos galvos". Prezidentui jau 73 metai.

Nors kroatų prezidentas turi daug gerbėjų, netrūksta jam ir priešų. Jis mėgsta puošti savo paties sukurto baltomis uniformomis, kurias mėgdavo ir ilgametis Jugoslavijos diktatorius Josip Tito. Kada jis valdė Jugoslaviją, kaip kariuomenės maršalas, kroatas Tudjman buvo jam ištikimas generolas ir darbštus komunistas. Kritikai tvirtina, kad jis šiuo metu kalba apie federaciją su Bosnijos musulmonais, tačiau musulmonų jis nekenčia dar daugiau kaip serbų. Spėliojama, kad atsiėmęs Kroatijos buvusias žemes iš serbų, jis ims tartis su Serbija, kaip pasidalinti Bosnijos žemes. Buvęs JAV ambasadorius Belgrade P. Zimmermann rašo "Foreign Affaires" žurnale, kad Kroatijos dabartinis režimas nepasizymi tolerancija ar žmogaus teisių gerbimu. Dar 1991 m., prasidėjus kroatų nepriklausomybės kovoms, apie 100,000 serbų buvo "etniškai išvalyti" iš savo

Iš visur apie viską

Rašo Algirdas Pužauskas

kaimų, dabar dar 300,000 serbų išbėgo iš kroatų užimtų žemių. Vienu metu Washingtonas net pagrasino Kroatijai sankcijomis, jei bus tęsiamas "etninis valymas". Kai kuri spauda pabrėžia, kad Kroatijos prezidentas ne tik antiservas, bet ir antisemitas.

Smerkia diktatūrą

Naujojoje Zelandijoje baigėsi Britų Sandraugos (Commonwealth) šalių vadų konferencija, kurią atidarė Britanijos karalienė Elzbieta. Savo kalboje ji patvirtino N. Zelandijos vyriausybės nutarimą patenkinti senus vietinių Maori genties žmonių žemių ir teritorinių nuosavybių reikalavimus. Kartu karalienė atsiprašė čia buvusių praeities skriaudas ir neteisėtumus. Tokioje konferencijos atmosferoje labai negražiai nuskambėjo žinia, kad karinis režimas Nigerijoje pakorė šešis politinius priešus. Nigerijos elgesys tuoj buvo pasmerktas. Konferencija nutarė suspenduoti Nigeriją. Davė jai dvejų metų laikotarpį paleisti iš kalėjimų politinius kalinius ir atgaivinti demokratinę sistemą kurioje bus gerbiama žmogaus teisės. Jei per duotą laiką nebus pasikeitimų, Nigerija bus išmesta iš Britų sandraugos narių tarpo. Kai kurios Afrikos delegacijos bandė padėti švelninti, įrodinėjo, kad tai neleistinas kišimasis į Nigerijos vidaus reikalus. Tačiau didžioji dauguma rezoliucijai pritarė ir Nigerijos delegacija paliko konferencijos salę ir išvažiavo namo.

Dabartinis diktatorius gen. Sani Abacha, nujausdamas tarptautinį pasipiktinimą, spalio 1 d. pažadėjo sugrąžinti į Nigeriją civilių, demokratiškai rinktą vyriausybę, tačiau užtruksią treji metai, kol tai bus galima. Nigerijoje paskutinius rinkimus 1993 m. laimėjo biznierių Abiola, tapęs prezidentu, tačiau balsavimai buvo kariškių atmeti, valdžią pagrobė Abacha ir išrinktą prezidentą patalpino į kalėjimą už "valstybės išdavimą".

Nigeriją valdyti niekad nebuvo lengva. Ši apie 100 milijonų žmonių turinti valstybė sudaryta iš 250 etninių grupių, įvairių genčių, kurios tarpusavyje net nesusikalba. Generolas Abacha yra jau septintasis karinis diktatorius. Visos valdžios rūpinosi tik savo praturtėjimu. Nigerija yra ketvirtoji pasaulio svarbiausia naftos gamintoja, galėtų gražiai gyventi iš gaunamų pajamų. Tačiau gyventojai skursta, o kariškiai, pasiėmę valdžią, veža pini-

gus į užsienio bankus. Kada Anglijos vyriausybė peikė politinę netvarką Nigerijoje, generolas atrėžė, kad britai nori atgaivinti kolonialinį režimą. Ši kartą Nigeriją pasmerkė ne tik Amerikos, judųjų Trans Afrika organizacija, bet pasmerkė ir ilgametis kovotojas prieš Pietų Afrikos aparteidą prez. Nelson Mandela.

TRUMPAI

• Lapkričio 13 Saudi Arabijos sostinėj Riade prie JAV-S. Arabijos jungti nes karinės įstaigos sprogo galinga bomba, padėta teroristų. Žuvo penki amerikiečiai. Už pastato saugumą buvo atsakingi Saudi Arabijos kariai.

• Prezidentas Clintonas vetavo Kongreso atsiųstą valstybės biudžetą. Jame Kongresas planuoja gerokai apkarpyti senelių sveikatos Medicare sistemą ir vargšams gydyti įsteigtą Medicaid. Be Kongrese gerokai suvėlinto biudžeto kai kurios valstybinės įstaigos bus uždarytos dėl lėšų stokos. Lapkričio 17 prezidentas planuoja pradėti trijų dienų vizitą Japonijoje.

• Atstovų Rūmų pirmininkas Gingrich pareiškė lapkričio 13, kad Kongrese nesigirdi pritarimo prezidento sumanymui pasiųsti į Bosniją amerikiečių karių dalinius.

• Viena aukšta Kanados karinės žvalgybos pareigūnė atidengė spaudai, kad Kanada jau daug metų šnipinėja ne tik galimų priešų tarpe, bet ir savo draugų įstaigose. Jos pareigose toks šnipinėjimas sukėlęs sąžinės priekaištus. Ji minėjo labai slaptas bylas, liečiančias Pietų Korėją, Japoniją ir Meksiką. Žvalgybos vadovybė atsisakė komentuoti tarnautojos pareiškimus, tačiau manoma, kad jai bus keliama byla.

• Prancūzijos prezidentas J. Chirac, lankydamasis Jungtinėse Tautose New Yorke, atsisakė asmeniškai susitikti su Alžiro prezidentu Zeroual. Manoma, kad prezidentui įgriso nesibaigia Alžiro religinių fanatikų puldinėjimai Paryžiuje ir kituose prancūzų miestuose, kur Alžiro saugumo agentai atsiliepia, žudydami fundamentalistų vadus.

• Buvęs JAV kariuomenės štabo viršininkas gen. Colin Powell paskelbė spaudos konferencijoje, kad jis neplanuoja kandidatuoti į prezidentą ar kurią kitą politinę vietą.

• Singapuro policija konfiskavo privačiuose namuose apie 50 Biblijos knygų. Jas platino vietinė Jehovos liudinkų organizacija, kuri Singapure uždrausta. Suimti 66 sektos nariai.

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVATEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly except: 4th of July, Labor Day & Christmas by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. • Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents.

Prenumerata metams \$30.00, pusel metų \$17.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų • Straipsniai pasirašyti pavardėmis, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – UŽ skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

KETVIRTASIS LDDP SUAŽIAVIMAS

Eivys Radvila

Dar gerokai prieš ketvirtąjį LDDP suvažiavimą jau buvo galima matyti, kad, bijantis galimų netikėtumų, jokių kiek esmingesnių klausimų šis susirinkimas nespėjo. Ir iš tiesų, jame nebuvo perrenkami partijos vadai, nebuvo keičiama nei prezidiumo, nei tarybos sudėtis.

Dabar, suvažiavimui jau pasibaigus, galima daryti išvadą, jog vidinė jėgų pusiausvyra valdančiojoje partijoje nepakito, taip vadinama universitetinė bei buvusių komjaunimo ir partijos funkcionierių grupuotės toliau išlaiko savo įtaką partijos vadovybėje. Surengti suvažiavimą jau senokai ėmė reikauti provincijoje gyvenantys LDDP nariai, kurie visą laiką reiškė nepasitenkinimą pernelyg liberalia partijos viršūne. Nepasitenkinimas ypač stiprėjo šių metų pavasarį, partijai patyrus nesėkmę rinkimuose ir praradus daug postų savivaldybėse. A. Šleževičiaus vyriausybei šį nepasitenkinimą pavyko kiek apraminti didelei daliai darbo netekusių "gerų vyrų" parūpinus šiltes vietas naujai sukurtoje apskrityje tarnybose.

Provincijos partiečių Seime daugiausia atstovauja taip vadinami agrarininkai – buvusi kolūkinė nomenklatūra. Tai pati radikaliausia LDDP grupuotė, pasižyminti itin aštriais pasisakymais buvusios dešiniųjų valdžios atžvilgiu.

Gan ramiai suvažiavime laikėsi ir kiti "universitetininkai" nepatenkinti V. Petkevičiaus ratui priklausantys žmonės, dar prieš porą metų pasivadinę "programine grupe". Vis dėlto jiems pavyko pasiekti, kad suvažiavimas nepatvirtintų vieno iš "universitetinės grupės" ideologų A. Lozuraičio, nors partija ir laikosi socialdemokratinės nuostatos, tačiau jo pristatymo programoje stengiamasi atsakyti ideologizacijos, vienmintiškumo, privalomo

mąstymo. Su tuo nesutiko V. Petkevičius, kurio nuomone, partija turi turėti apibrėžtą orientaciją, remtis dirbančiais. Suvažiavime taip pat būta prieštaravimų dėl rezoliucijos padėties žemės ūkyje klausimu. Ją, kaip ir partijos programą, patikslins ir galutinai priims taryba.

Tam tikru partijos vadovybės laimėjimu galima laikyti vidinę drausmę sugriežtinančius partijos statuto pakeitimus. Nuogaustaujant dėl galimo partijos skilimo, atsakyta anksčiau buvusios galimybės burtis į grupes, turinčias savarankišką veiksmų programą, jei ji neprieštaruja partijos strateginėms nuostatomis.

Kadangi programa – svarbiausias suvažiavimo dokumentas – liko nepatvirtinta, o tolesnis jos likimas sunkiai nuspėjamas, svarbiausiais tolimesnę partijos kryptį nusakančiais keldrodžiais, matyt, reikėtų laikyti susirinkime priimtas rezoliucijas. Vienoje jų – "Dėl politinės padėties Lietuvoje" – be smarkaus politinių priešininkų peikimo nieko daugiau ir nesama, todėl ji neverta didesnio dėmesio. Tačiau kitos dvi – "Dėl pagrindinių LDDP socialinės politikos nuostatų 1996 metais" bei "Dėl kovos su korupcija" – galima laikyti rimtais į ateinančius rinkimus nukreiptais pareiškimais.

Pirmojoje rezoliucijoje LDDP įsipareigoja skirti ne mažiau kaip pusę biudžeto lėšų socialinėms reikmėms, siekti, kad kitų metų pabaigoje minimalus atlygis būtų ne mažesnis kaip 300 litų, o bazinė pensija – 130 litų. Numatoma remti negalios ištikčius ir žmones ir mažai pajamų gaunančias šeimas.

Pripažinusi, kad Lietuvoje esama korupcijos, kitoje rezoliucijoje LDDP pasisakė, kad bent iš dalies apsitvirtinus kaltinimams korupcija partijos vadovams ar na-

MŪSŲ BENDRADARBIAI

Pratęsdami "Dirvos" 80 metų jubiliejų, norime geriau supažindinti skaitytojus su "Dirvos" nuolatiniiais bendradarbiais. Stengsimės kiekviename numeryje pristatyti bent po vieną. Pradedame su pasaulinės apžvalgos "Iš visur apie viską" rašytoju Algirdu Pužausku.

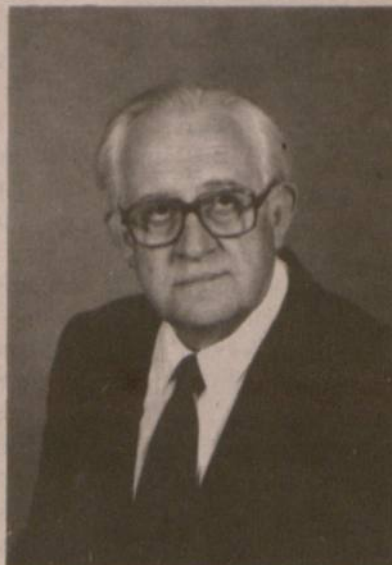
ALGIRDAS PUŽAUSKAS

Gavęs redakcijos paraginimą prisistatyti skaitytojams, skubu mesti žvilgsnį į praeities dienas, bandau prisiminti, kur, kada ir ką rašiau. Pasirodo, buvo daug rašyta. Jaunystėje geiste geidžiau tapti poetu, ieškojau ritmo, skaičiau garsiuosius ir ne taip garsius mūsų poetus, pats rašiau, tačiau vieną dieną mano lietuvių kalbos mokytojas J. Petrulis, perskaitęs mano poezijos sąsiuvinį, pavadintą "Krokodilo ašaros", trumpai patarė: "Rašyk feljetonus"...

Supratau tada, kad poetu "tapti" neįmanoma, poetu reikia "gimti". Paklausiau mokytojo patarimo, iš tos poezijos meilės gimė visokių kupletų, dainelių, dienoraščių, kronikų, daugybės laiškų antplūdis. Tapau žurnalistu. O juo tapti įmanoma, jei esi darbštus ir jei daug skaitai. Visi žinome, kad lietuvis žurnalistas niekad negali užmiršti, kad lietuvių kalbos mokytis reikia visą gyvenimą, o tam gyvenimui baigiantis, vis dar matai, kad lietuvių kalbos nemoki. Nepavydžiu niekam nei garbės, nei turtų, bet prisipažinsiu, labai pavydžiu daktarui Antanui Klimui, kunigui Juozui Vaišniui, o Tėvynėje geriamam Jonui Klimavičiui (Lietuvos aide), kurie taip neapsakomai daug žino apie lietuvių kalbos plonybes. Pavydžiu dar Broniui Railai, kun. dr. Juozui Prunskiui ir a.a. dr. Pijui Grigaičiui, kurie visiems įrodė, kad ir žurnalistu, kaip ir poetu, kartais pasitaiko gimti.

Dvylika metų redagavau "Naujienų" pirmąjį puslapį. Ten dar rašiau ir "Trečiadienio pastabas", kurias pasirašinėjo Aldona Anyta. Nuo 1977 iki 1986 m. redagavau "Draugo" pirmąjį puslapį. Vienu metu daug rašiau "Laisvojoje Lietuvoje", turėjau skiltį "Kaleidoskopą", kurį pasirašinėjo Izidorius Pipiras. Mano rašinius spausdino: "Keleivis", "Vienybė", Britanijos lietuvis, vėliau "Europos lietuvis", Tėvų Jėzuitų leidžiamos "Mūsų žinios", Tėvų Marijonų "Laivas". Nemažai straipsnių būdavo pasirašomi inicialais "A.P.". Dalis skaitytojų iki šiol nežino, ar tie straipsniai buvo Aleksandro Pakalniškio, ar Aldonos Prapuolenytės, ar mano.

Esu dėkingas "Dirvos" redaktoriams, kad spausdina mano rašinius ir skaitytojams, kurie juos skaito. Tegyvuoja lietuviškoji "Dirva" dar daug daug metų!..

Algirdas Pužauskas

riams, jų elgesys būtų įvertinamas "iki pašalinimo iš partijos". Suvažiavimas taip pat įpareigojo partijos frakciją Seime sudaryti antikorupecinę programą.

Džiugu, kad LDDP pagaliau suprato, kur glūdi pasitikėjimo partija mažėjimo priežastys ir nutarė imtis konkrečių veiksmų, tačiau, kita vertus, negalima nepastebėti šių nuostatų atotrūkio nuo gyvenimo tikrovės. Pateikdami interpeliaciją A. Šleževičiaus vadovaujamai Vyriausybei, konservatoriai surado virš penkiasdešimt įstatymų ar Vyriausybės nutarimų, skatinančių korupciją. Jie taip pat pateikė beveik penkiasdešimt su LDDP valdžia susijusių korupcijos skandalų sąrašą. Šie neginčijamas LDDP ir korupcijos sąsajas rodantys pavyzdžiai LDDP pasiryžimą kovoti su korupcija daro labai dviprasmišką – juk rimtai ėmusis veiklos paaiškėtų, kad atsi-
statydingi turi beveik visa

LDDP vadovybė, Premjeras ir net Prezidentas!

Tam tikra įtampa suvažiavime tvyrojo ir dėl vieno iš buvusių partijos vicepirmininkų K. Jaskėlevičiaus dar prieš suvažiavimą pareikštų kaltinimų. Spalio pradžioje jis sustabdė savo narystę partijoje ir pareiškė, kad šalies politiniame ir ekonominiame gyvenime vis labiau įsitvirtina nauja nomenklatūra, kurios pagrindą sudaro Demokratinės darbo partijos funkcionieriai, todėl LDDP perspektyvos yra labai liūdnos. Jis tvirtino, kad korupcija valstybėje ir toliau tarpsta, ir jeigu LDDP nesusgebės atsiriboti nuo naujosios nomenklatūros, bus kalta tikrai ji pati. Artėjančiame suvažiavime jis pažadėjo pateikti anksčiau nežinomų korupcijos faktų.

Nenorėdami matyti K. Jaskėlevičiaus suvažiavime, partijos draugai suskubo jį pašalinti iš savo gretų tad savo turimomis žiniomis jis

pasidalino su "Respublikos" žurnalistais. K. Jaskėlevičius jiems teigė, jog nuo 1991 metų žiemos iki 1992 metų vasaros jis kartu su G. Kirkilu, V. Beriozovu, A. Navicku ir A. Brazausku tvarkė vadinamą "juodąją partijos kasą", kadangi partijos sąskaita banke buvo uždaryta. "LDDP tada tikrai dirbo pagrindžio sąlygomis, o tame pagrindyje vieni vogė iš kitų", – sakė jis, pateikdamas žinių apie tai, kaip apgaule partijos pinigų ir turtą savinasi A. Navickas ir G. Kirkilas. Kaip akivaizdų korupcijos faktą jis pateikė lėktuvo "Jetstar" pirkimo istoriją, sakydamas, kad prezidentas A. Brazauskas, atsilygindamas S. Velonskui už paramą rinkimuose, leido "Lietuvos avialiniams" šiuo metu mažai naudojamą lėktuvą iš vienos su S. Velonskiu susijusios bendrovės pirkti už beveik dvigubai didesnę, negu rinkos kainą.

(Nukelta | 4 psl.)

TĖVYNĖS SAJUNGOS (LIETUVOS KONSERVATORIŲ) SPAUDOS TARNYBOS

1995 m. lapkričio 13 d.
INFORMACINIS PRANEŠIMAS

Tėvynės sąjunga (Lietuvos konservatoriai) šeštadienį Vilniuje surengė konferenciją, skirtą aptarti, kaip vykdoma savivaldybių rinkimų programa, buvo kalbama apie pasiruošimą Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) suvažiavimui ir artėjantiems Seimo rinkimams.

Pradėjęs konferenciją ir kalbėdamas apie padėtį Lietuvoje, TS (LK) pirmininkas Vyt. Landsbergis sakė, kad Tėvynės sąjungos uždavinys – pakeisti dabartinę kryptį, į kurią slysta Lietuva. Valdančiosios LDDP politikos išdava – žmonių nusivylimas, nepasitikėjimas valdžia ir valstybe, to pasekmės – savizudybės, alkoholizmas. "Mūsų uždavinys – paleisti į darbą žmonių protą", – sakė profesorius. Pasitikėjimas žmonėmis – svarbiausias ginklas. Jis paliudijo, kad žmonių ir valdžios santykiai sušvietimė. Valdžia bus pakeista rinkimais, tačiau opozicija gali įtakoti valdžią jau dabar, nes artėja rinkimai, nes yra stipri opozicija. "Gyvenimas gali būti geresnis", – pabrėžė Vyt. Landsbergis.

Kaip ypatingai svarbų Tėvynės sąjungos pirmininkas pažymėjo savivaldybių darbą. Kreipdamasis į savivaldybių vadovus, Vyt. Landsbergis sakė: "Jūsų uždavinys – konkrečiu darbu įrodyti, kad yra kitokia valdžia, nors ir suvaržyta, be teisių, bet kitokia. Turime įrodyti, kad žmonės gerai padarė, jog balsavo ne už LDDP".

Tėvynės sąjungos – konservatorių frakcijos seniūnas Andrius Kubilius, kalbėdamas apie savivaldybių programos įgyvendinimą, pabrėžė, kad skirtingai nuo LDDP, Tėvynės sąjunga skiria labai didelį dėmesį savo priešrin-

kiminei programai, nes tai programa ne vienai kadencijai, o Tėvynės sąjungos programinis požiūris į savivaldą Lietuvoje apskritai. Tėvynės Sąjungos tikslas – stiprių, stabilų bendruomenių miestuose, miesteliuose ir kaimuose sukūrimas.

"LDDP vykdo savivaldos genocidą", – kalbėjo A. Kubilius. Energetikai už senas, dar prieš rinkimus įgytas senųjų savivaldybių skolas drįsta net išjungti šilumą gyventojams. "Aš esu įsitikinęs, kad rinkėjai ilgam išjungs LDDP iš politinio gyvenimo", – sakė A. Kubilius. Jis taip pat atkreipė dėmesį į priešrinkiminės programos nuostatą apie savivaldybių darbo atvirumą ir viešumą. "Ne žurnalistas turi ieškoti informacijos, o informacija žurnalistų", – sakė jis.

Lietuvos savivaldybių asociacijos prezidentas, Vilniaus miesto meras Alis Vidūnas informavo, kad asociacijos narėmis dabar yra 55 savivaldybės iš 56. Jis papasakojo apie pagrindinius asociacijos darbus, ypač pabrėžė pastangas kovoti su centrine valdžia dėl savivaldybių savarankiškumo, dėl negrąžintų savivaldybėms skolų, dėl kompensacijų už šilumą.

Alis Vidūnas nusistebėjo, kodėl taip sunerimo Prezidentas ir Vyriausybė dėl savivaldybių asociacijos ryšių su Europos savivaldybių asociacija.

Asociacijos priimti ir išversti į anglų kalbą dokumentai pasiekė Strasbūrą, buvo užmegzti ryšiai ir jau gautas pasiūlymas, kad grupė atstovų iš Strasbūro atvyks į Lietuvą. "Jokio baltinių skalbimo nėra", – sakė A. Vidūnas ir pajuokavo, – niekam ne paslaptis, kad Maskvoje skalbi-

mo miltelių nėra, Lietuvoje jie prastoki, o Vakaruose šiek tiek geresni".

TS (LK) Valdybos pirmininkas Gediminas Vagnorius, pradėdamas savo pranešimą, pasakė: "Patiks kam ar ne, bet Tėvynės sąjunga savo pažadus, duotus rinkėjams prieš savivaldybių rinkimus, tesės. Mūsų tikslas – pasiekti, jog savivaldybėse įsitvirtintų teisingumo pozicija". G. Vagnorius ypač atkreipė dėmesį į reiklumą sau, nes žmonės iš Tėvynės sąjungos pareigūnų ir reikalauja daugiau.

Kalbėdamas apie savivaldybių biudžeto formavimą, Gediminas Vagnorius pabrėžė būtinumą numatyti specialias lėšas smulkaus verslo ir ūkininkų rėmimo fondui, nors minimalias sumas būsto rėmimo programoms, fondų naujų darbo vietų kūrimo skatinimui.

Beje, sveikindamas konferencijoje dirbančius spaudos atstovus, G. Vagnorius kreipėsi į Lietuvos valdžią, siūlydamas atsisakyti sumanymo panaudoti mokesčių inspekcijas (kaip daroma dabar su "Respublikos" laikraščiu) susidorojimui su laisvu žodžiu. Jis pasiūlė susilaikyti nuo tokių žingsnių bent jau iki Seimo rinkimų.

Antrojoje konferencijos dalyje vyko diskusijos, kaip sekasi savivaldybių programą įgyvendinti konkrečiose savivaldybėse, svarstymui buvo pateikti gyventojų užimtumo bei smulkaus verslo ir ūkininkų rėmimo programų metmenys.

Konferencijoje buvo nutarta, kad Tėvynės sąjungos antrasis suvažiavimas įvyks kovo 9-10 dienomis, Vilniuje. Tai bus ataskaitinis – rinkiminis suvažiavimas, jis patvirtins Seimo rinkimų programos pagrindines nuostatas.

Konferencija priėmė pareiškimą dėl savivaldybių rinkimų programos vykdymo.

Rasa Rastauskienė.

LIETUVA NEDALYVAVO HOLOKAUSTE

Lietuvos ambasadorius Washingtono dr. Alfonsas Eidintas Boston Herald laikraštyje (1995.11.16) paskelbė šitokią laišką:

Straipsniai Boston Herald, lapkr. 12-13 d. "Lietuvos holokaustas perkeltas į Mass." ir "Priekaištai dėl ryšių su naciais skaudina vietinius imigrantus" piešia ryškų Vilniaus žydų Lietuvoje po Antrojo pasaulinio karo sunaikinimo vaizdą. Tragiškoji istorija negali būti užmiršta.

Tačiau antraštė "Lietuvos holokaustas" yra nevykęs žodžių parinkimu. Jis duoda suprastį, kad Lietuva, kaip valstybė, dalyvavo žydų naikinyje. Tuo metu Lietuvos valstybės jau nebuvo. Ji buvo 1940 m. Sovietų Sąjungos ir 1941 m. nacių Vokietijos okupuota.

Visi reikalai su žydais buvo nacių kontrolėje. Lietuvos žydų žudymas buvo oficiali nacių, ne Lietuvos, politika. Žydai buvo naiki-

nami vos ne visose Europos šalyse, bet tas naikinimas prasidėjo tik nacių Vokietijoje. Tiesa, kad buvo lietuvių, kolaboravusių su naciais. Bet taip pat tiesa, kad kiti žydus gelbėjo.

Nevykęs yra ir laikraštyje įdėtas Lietuvos žemėlapis su svastika. Jis įžeidžia Amerikos lietuvių, kurie JAV kariuomenėje kovojo prieš nacių, įžeidžia Lietuvos rezistentus, kovojusius prieš nacių, ir įžeidžia mane, kaip lietuvi.

Juokingas ir absurdiškas yra primetimas Lietuvai, kad ji tampa "nacių saugantis Paragvajus" Europoje. Po karo asmenys, dalyvavę žydų žudyme, buvo suimti, nuteisti ir nubausti. Bent 219 mirties bausmės. Nuo 1990 m. kai Lietuva atkūrė savo nepriklausomybę, ji kooperuoja su JAV ir Izraeliu, ieškodama karo nusikaltėlių.

Dr. Alfonsas Eidintas

Lietuvos Ambasada Washingtono

LIETUVOS AMBASADOS PRANEŠIMAS

Washingtonas, 1995.11.09

Lietuvos diplomatinė tarnyba JAV tęsia rinkėjų, dalyvaujančių būsimoje Lietuvos rinkimuose, registraciją. Lietuvos piliečiai, kurie laikinai ar nuolat gyvena JAV, pagal savo patogumą gali užsiregistruoti vienoje iš Lietuvos atstovybių – Lietuvos Ambasadoje Washingtono, Generaliniame Konsulate New Yorke, Garbės Generaliniuose Konsulatuose Los Angeles ir Chicagoje.

Lietuvos piliečiai kviečiami registruotis būsimoems rinkimams ir pranešti apie save šiuos duomenis:

– pavardė, vardas;
– gimimo data;
– gyvenamosios vietos adresas JAV;
– Lietuvos piliečio paso numeris;
– asmens kodas, įrašytas pase.

Duomenis apie save Lietuvos piliečiai gali pranešti asmeniškai, atvykdami į Lietuvos Ambasadą ar Konsulatą, arba atsiųsti paštu (faksu). Registruojantis paštu, galima atsiųsti ir Lietuvos piliečio paso atitinkamų puslapių fotokopijas.

Registruojantis rinkimams, duomenis apie save pranešti ar informaciją gauti galima šiais adresais:

Embassy of Lithuania 2622 16th Str., NW Washington, DC 20009 Tel: (202) 234-5860 Fax: (202) 328-0466	Consulate General of Lithuania 420 Fifth Avenue New York, NY 10018 Tel: (212) 354-7849 Fax: (212) 354-7911
--	--

Honorary Consul General of Lithuania 6500 S. Pulaski Road Chicago, IL 60629 Tel: (312) 582-5478 Fax: (312) 582-0961	Honorary Consul General of Lithuania 3236 n. Sawtooth Ct. Westlake Village, CA 91361 Tel: (805) 496-5324 Fax: (805) 496-7435
---	--

Registruotis nereikia tiems Lietuvos piliečiams, kurie dalyvavo praėjusiame referendume ar rinkimuose į savivaldybes, jei nepasikeitė jų gyvenamoji vieta, o taip pat tiems, kurie po pastarųjų rinkimų jau atsiuntė duomenis apie save.

Lietuvos piliečiai, kurie atsiųs duomenis apie save, bus įrašyti į rinkėjų sąrašus. Jiems prieš kiekvienus rinkimus, kuriuos vykdyti bus pavesta Lietuvos Ambasadai Washingtono, paštu bus išsiunčiami visi balsavimui reikalingi dokumentai.

Apie rinkimų laiką ir tvarką Ambasada praneš iš anksto.

lais A.S., kurį man siūlė už 10 dolerių vienas žmogus Kaišiadoryse, aš nejaučiu. Šiuo metu reiktų ne atstatinėti jo gimtinę, o bandyti suvokti ir taikyti kiekvienam

sau asmeniškai A. Smetonos žodžius apie tai, kad Lietuva yra ne bejėgė, o mes – ne vargšai. Jei kiekvienas padarys viską, ką gali, tai ir Lietuva daug pasieks."

KETVIRTASIS LDDP SUAŽIAVIMAS

(Atkelta iš 3 psl.)

Suvažiavime jam antrino Seimo narys B. Genzelis. Jis teigė, kad korupcija klesti visuose valdžios lygiuose, tačiau niekas nebaudžiamas. Jis taip pat kaltino partiją pasukus link autoritarizmo bei atstovavimu stambaus kapitalo interesams.

Abu šie "blogiečiai" tapo žaibolaidžiais, nuleidusiais suvažiavime susikaupusią įtampą. Partijos vadovo A. Šleževičiaus beveik dvi valandas skaitytame pranešime

"savikritiškai" pastebėta, kad K. Jaskėlevičius kaltas dėl pralaimėtų savivaldybių rinkimų, nes sužlugdė jam patiktą programos paruošimo darbą, o B. Genzelis, paruošęs represinį spaudos įstatymą, sugadino partijos santykius su spauda, kas lėmė viešosios nuomonės nusigrįžimą nuo LDDP.

VAIKAITIS A. SMETONA APIE SAVO SENELĮ

Pianistas Antanas Smetona jau šeštąjį kartą vieši Lietuvoje. Jis buvo pakviestas Tarptautinio M.K. Čiurlionio pianistų konkurso vertinimo komisijos nariu ir ta pačia proga suruošė rečitalį sostinės Menininkų rūmuose.

Įdomus jo pasisakymas jo senelio prezidento A. Smetonos dvaro Užulėnyje atstatymo klausimu. Cituojame iš "Lietuvos aid'o": "Manau, kad svarbiau įgyvendinti Smetonos politinę filosofiją. Man svarbiau kultūrinis Smetonos palikimas, sentimentų sibriniam šaukšteliui su inicia-

Skaitykit ir platinait
DIRVA

PAMINKLAI I

Antanas Dundzila

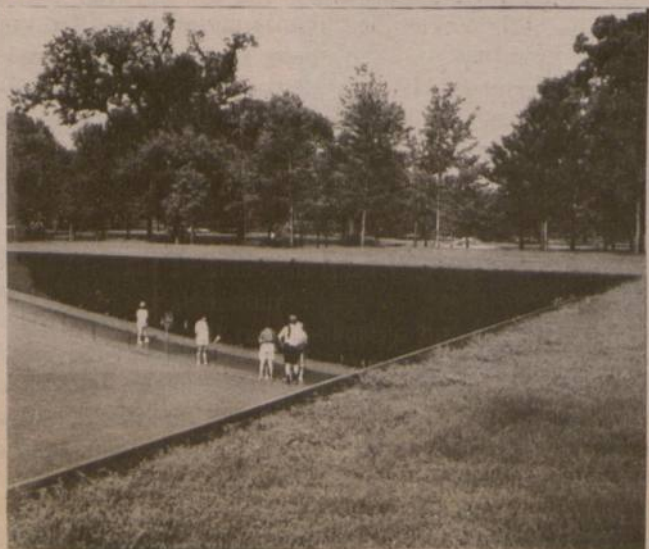
CNN žinių agentūra teigia, kad Washingtono mieste yra net 4,000 paminklų. Du iš jų yra ypač gausiai lankomi. Tai 1982 pastatytas Vietnamo Karo veteranams paminklas ir pats naujausias, 1995 liepos 27 d. atidengtas, Korėjos Karo veteranams atminti. Juos lankant, lietuvių mintys sustoja ir prie paminklų Lietuvoje. Tad šiame straipsnyje stabtelėsime prie tų dviejų Washingtono: jie įdomūs, išpūdingi. Sekančią savaitę šiuose puslapiuose svarstysime dviejų paminklų reikalą Lietuvoje.

Ir Vietnamo, ir Korėjos karai iš JAV-ių pareikalavo po daugiau kaip 50,000 karių gyvybių. Charakteringa, kad panašių paminklų Pirmojo ir Antrojo pasaulinio karo žuvusiems Amerikos kariams nėra. Psichologiškai žiūrint, šių dviejų paminklų gal prireikė todėl, kad Amerika šių dviejų karų nelaimėjo, bet už juos brangiai savo karių gyvybėmis užsimokėjo. Savo esmėje Vietnamo ir Korėjos karai buvo atviri, ginkluoti pasipriešinimai iš Maskvos diriguojamai agresijai. Abu šie karai savo taktika ir strategija buvo "riboti", "nekon-

pavardės... Nuotaika būna rimta ir šiek tiek slegianti. Paminklas jokių stogu neuždengtas: visą laiką jaučiasi ryšys tarp tos marmuro lentos, lankytojo ir atviro dangaus. Eidamas pats pasidarai paminklo sudėtine dalimi – ryšys tarp lankytojo ir paminklo būna stiprus. Nueinant nuo paminklo nusišukti nereikia: nusileidus į giliausią jo tašką, sekdamas antruoju trikampių, pradėti kopti aukštyn, kol pasieki vėl pievos paviršių. Taigi apsilankyme yra labai aiškiai išgyvenama pradžia ir pabaiga. Bendras paminklo tako ilgis yra apie 160 metrų (beveik 500 pėdų).

Viešai paskelbtame konkurse šio paminklo projektą sukūrė jaunutė, tuomet dar tik 21 m. amžiaus studentė Maya Ying Lin. Paminklo aplinkoje ant specialių stovų yra išdėstyti telefonų knygos storumo katalogai su žuvusiųjų pavardėmis bei tų pavardžių korodinatėmis marmuro lentose. Aš žinau dvi Vietnamo žuvusiųjų lietuvių pavardes: P. Vojevą ir A. Vilką. Su rusų kilmės lietuvių tėvų jaunučiu Bojevu 1945 m. kartu gyvenome Vokietijoje, Stuttgart'o pabėgėlių stovykloje. Žuvusio Vilko brolis gyvena Californijoje. Amžiną atilsį šiems Lietuvos sūnums...

Prie paminklo galima gauti lapelį popierio, kuriame su pieštuko grafitu kai kas nusitrina savo artimojo

Vietnamo paminklo marmurinės lentos su žuvusiųjų pavardėmis. A. Dundzilos nuotr.

Bendrai imant, visuomenei skirtų (bet ne kapinėse artimiesiems atminti pastatytų) paminklų skalė gali būti labai plati. Pavyzdžiui, paminklais ar paminkliniais pastatais, objektais yra laikytini ir JAV Kongreso rūmai, ir JAV Nepriklausomybės paskelbimo originalas ir Nežinomojo kareivio palaikai Arlingtono kapinėse, civilinio karo liekanos Gettysburg'o laukuose ir daugybė miesto aikštėse rymančių statulų. Beje, visas pasaulis pripažįsta ir rašto paminklus, bet jie yra tikrai už šios temos ribų. Visko čia neišvardinsi.

Tolygiai Kaune protą ir širdį šildo Laisvės statula ir Nežinomojo kareivio kapas su aukuru, į dangų besistiebianči paminklinė Prisikėlimo bažnyčia, Vilniuje – Gedimino pilies bokštas, Žemaitijoje – nepaprastai išpūdingu paminklu tapęs Kryžių kalnas, statulos ir biustai, kryžiai ir rūpintojėliai. Prie paminklų skirčiau partizanų įprasmintas ir dabar jau paženklintas vietoves.

Su religiniu motyvu ar be jo, bet koks šiuolaikinis paminklas yra neeilinio įvykio ar atsieikimo liudininkas ir skatintojas tiek dabarčiai, tiek ateičiai.

Vietnamo paminklo karių statulos.

A. Dundzilos nuotr.

vencionalūs"...

Ir šių karų paminklai yra "nekonvencionalūs". Savo architektūra jie yra ypač originalūs. Jie pastatyti prestižinėje JAV-ių sostinės vietoje.

Vietnamo paminklas susideda iš trejeto dalių, kurių pirmoji yra esminė, lankytojų dėmesio centre. Tai yra į lygią pievelę statmenai suleistos dvi trikampės, juodo marmuro didelės plokštės, kuriose išgraviruota 58,132 žuvusiųjų pavardės. Tai ir viskas. Tačiau lankytoji išpūdis yra didelis!

Lankytojai gali pereiti visą paminklą iš dviejų galų specialiai padarytu taku, kuris prasideda pievos paviršiuje ir nuveda gilyn į tų trikampių susidūrimą. Einant, pro tave raibuliuoja žuvusiųjų

pavardę. Kai kas atneša gėlės žiedą ar vainiką. Kai kurie veteranai žuvusiems kovos draugams ten palieka savo ordinus ar uniforminius ženklus. Palikti ženklai surinkami ir saugomi specialia sandėlyje.

Kaip žinia, dabartinis JAV prezidentas Clinton'as dėmėtomis machinacijomis karinės tarnybos Vietnamo karo metu iš vis išvengė. Tačiau dabar jis šio karo veteranų pasiaukojimą viešai gerbia, išskilmėse dalyvauja ir skatina visuomenę žuvusiųjų nepamiršti. Čia yra geras pavyzdys kito krašto kitam prezidentui Algirdui Brazauskui, kuris čiupinėja – tačiau vien tik vokiečių okupacijos meto Lietuvoje – siūles, bet apie sovietų vykdytą tautos genocidą, jam priešiniamsi bei nusikaltėlius lietuvių tau-

Iš Korėjos karo žygio grįžta karių būrys.

A. Dundzilos nuotr.

tai protingai nekalba ir nieko tinkamo nedaro.

Vietnamo paminklo istorija savyje glaudžia ir amerikiečių visuomeninės ironijos bruožą: tas paminklas dar nėra "užbaigtas", jis vis "tobulinamas".

Paminklą pastačius vyravo nuomonė, kad jis geras ir labai originalus. Lankytojai plūdo beveik kaip bangomis. Tačiau atsirado balsų, kad paminklas "geras", bet "ne paminkliškas"... Tada paminklas buvo "papildytas" stiebu JAV vėliavai ir didžiuoliu, iš žygio grįžtančių trijų karių statulų ansambliu. Tai dabar gal manysite, kad čia jau paminklo istorijos pabaiga? – Dar ne...

Greta šiandieninių rasių rūpesčių Amerikos visuomenėje taip pat banguoja taip vadinamos "moterų teisės" (–tai rašau su 100% pagarba visoms moterims). Tad atsirado siūlymai, kad ir moterys, Vietname tarnavusios gailestingos seserys, privalo būti kaip nors atžymėtos. Tai dabar paminklo aplinkoje jau pastatytas statulų ansamblis Vietname tarnavusioms gailestingoms seserims.

Sunku pasakyti, ar čia jau šio paminklo užbaigimo pats galas. Žmonių vaizduotei gal niekada nereikia padėti taško. Gal dar bus kokių jo patobulinimų. Aš čia tenoriu pastebėti dvi pamokėles. Pirmą, Vietnamo karo paminklo M.Y. Lin pirmoji fazė yra didinga, lankytoją pagaunanti ir labai originali; čia galėtų būti pavyzdys Lietuvos paminklų projektuotojams. Antra, tik labai siauros tematikos paminklai – žymėnų, rašytojų, valstybininkų biustai yra "išbaigti" tada, kai jie pastatomi ir atidengiami visuomenei.

Visas **Korėjos Karo paminklas** yra pastatytas žemės paviršiuje, specialiai įrengtoje didokoje vejoje. Jį sudaro net 10 "V" raidės smaigaliu priekinė išdėstyta, šiek tiek didesni už žmogų, karių statulų, karo žygyje atsargiai einančių pirmyn. Statulų pėstininkai aiškiai išvargę, apsidengę brezentiniais plokščiais, su plieniniais šalmais ir

Vietnamo paminklo gailestingosios seserys. A. Dundzilos nuotr.

tuo metu naudotais ginklais. Jų veiduose aiškiai išsirežęs įtempimas. Retkarčiais susimąstęs lankytojas, greičiausiai karo veteranas, šioms realistiškai žygyje išdėstytoms statuloms pasitempia ir atsaliutuoja. Mūšius išgyvenę veteranai teigia, kad, žiūrint į statulas, natūraliai įsitempia jų klausos, lyg laukiant atlekiančio priešo artilerijos sviedinio, gal minosvaidžio šovinio staugimo.

Lietuvių irgi buvo Korėjos kare. Tada ten pateko 1948-1950 m. laikotarpyje į Ameriką emigravę karo pabėgėliai, kariuomenės šaukimo metų vyrai. Buvo ir sužeistų. Tad ir jiems šio paminklo dalelytė priklauso.

Sekančiame numeryje: mintys apie du Lietuvos paminklus.

(1995-XI-6)

★★

RENGINIAI

1995 M.

• GRUODŽIO 16 d., šeštadienį, 9 v. ryto, Dievo Motinos parapijos svetainėje, – Metinės rekolekcijos – susikaupimo diena. Vedėjas kun. Julius Sasnauskas. Rengia Clevelando ateitininkai.

• GRUODŽIO 17 d. "Singing Angels" choro koncertas 3 val. po pietų Dievo Motinos parapijoje.

• GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios – Šv. Jurgio parapijos salėje 9:30 v.v.

• GRUODŽIO 31 d. Naujųjų Metų Sutikimas Lietuvių namų salėje.

1996 M.

• BALANDŽIO 14 d. Madų parodą "Pavasariai sugrįžta". Rengia vyr. skaučių Židinys.

• BALANDŽIO 21 d. Skautininkų draugovės kultūrinė popietė – Aurelijos Balašaitienės knygų pristatymas.

GYVAS SAVO ŽYGDARBIAIS

Antroji sovietinė okupacija visos Lietuvos žmonėms buvo daug sunkesnė ir tragiškesnė už 1940-41 metų okupacijos laikotarpį. Pirmasis okupacijos laikotarpis buvo trumpas, lyginant jį su antrąja okupacija, prasidėjusia 1944 metais pražūsus fronto mūšiams ir užsitęsusia iki 1993 rugpjūčio 31 dienos, kai buvo išvesta okupacinė Rusijos kariuomenė. Šis, antrasis penkiasdešimties metų okupacijos laikotarpis, lietuvių tautai buvo pats baisiausias. Prieš prasidėjusį lietuvių tautos dvasinį ir fizinį genocidą sukilo visi dori Lietuvos žmonės: kas galėjo pakilo į kovą prieš okupantus su ginklu rankoje, kas negalėjo palikti namų – rėmė partizanus materialiai, slapstė juos, teikė informaciją apie rusų NKVD dalinių ir stribų judėjimą, padėjo maistu ir drabužiais. Geriausi Lietuvos sūnūs kovojo partizanų būriuose su ginklu rankoje, rodydami pavyzdį, kaip reikia ginti Tėvų žemę nuo priešų ir mirti už Tėvynę. Didžiausią partizanų dalį sudarė lietuviai patriotai, paprasti kaimiečiai ir inteligentai idealistai, neišpasakytai mylėję Lietuvą Tėvynę ir atidavę jai visa, ką žmogus turi brangiausia – gyvybę.

Vienas iš tokių buvo Jungtinėse Amerikos valstijose 1918 metais gimęs lietuvis Adolfas Ramanauskas. Jo tėvai 1921 metais grįžo į Lietuvą ir už santaupas nusipirko 6 hektarus smėlingos Dzūkijos žemės. Be Adolfo šeimoje buvo dar du vaikai – se-

suo Aldona ir brolis Albinas.

Tėvai, pasaulio matę žmonės, dėjo visas pastangas, kad vaikai siektų mokslo. Jie iš paskutiniųjų rėmė gerai besimokantį Adolfą, įskiepijo jam žinių troškimą ir Tėvynės meilę. Adolfas 1936 m. baigė Lazdijų "Žiburio" gimnaziją, o paskui Klaipėdos pedagoginį institutą. Mokytojauti nepradėjo, o įstojo į Kauno karo mokyklą ir baigė paskutinę, penkioliktąją karininkų laidą.

Atėjo lemtingi 1940 metai. Adolfas įsidarbino netoli Druskininkų esančioje Krievonų mokykloje. Netrukus persikėlė į Alytų ir dėstė Alytaus mokytojų seminarijoje. 1945 metų balandžio mėnesį pasitraukė iš legalaus gyvenimo ir pradėjo sunkų partizanų gyvenimą. Jau pirmą partizanavimo rytą buvo išrinktas Nemunaičio apylinkės būrio, kuriame buvo 15 partizanų, vadu. 1945 liepos 3 d. jau 120 partizanų būrys Nemunaičio vienuolyno koplyčioje davė priesaiką kovoti ir mirti dėl Lietuvos laisvės. A. Ramanauskas pasirinko slaptyvardį – Vanagas. Jis dėjo daug pastangų suvienyti partizanų būrių veiklą, sukurti partizaninio judėjimo centrą. 1951 metais A. Ramanauskas – Vanagas iš tuo metu susirgusio Lietuvos vyriausiojo partizanų vado Žemaičio, kaip jo pavaduotojas, perėmė Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos (LLKS) Tarybos pirmininko ir Ginkluotųjų pajėgų vado pareigas.

Adolfas Ramanauskas – Vanagas Dzūkijos miškuose.

1945 m. A. Ramanauskas – Vanagas sukūrė šeimą. Jį slapta sutuokė Nedingės kunigas Z. Nečiauskas, slaptyvardžiu "Elytė".

Pasibaigus ginkluotai partizaninei kovai, A. Ramanauskas – Vanago šeima gyveno nelegaliai šiluose prie Merkinės, Alytaus apylinkėse, vėliau – Rokiškio rajone.

1956 m. spalio mėnesį A. Ramanauskas su žmona Birute Pražeikaite-Ramanauskienė atvyko į Vilnių. Grįžtančius iš Vilniaus, jiems užsukus į Kauną, Adolfą ir Birutę Ramanauskus išdavė KGB papirktas Antanas Urbonas, už Judo grašius namo statybai. Čia, pagal išdaviko susitarimą su KGB, jiems buvo surengta pasala ir abu buvo areštuoti.

Birutė Ramanauskienė buvo nuteista 8 metams laisvės atėmimo, o Adolfas Ramanauskas – Vanagas po nežmoniškų kankinimų ir tardymų buvo nuteistas ir sušaudytas 1957 metų lapkričio 29 dieną. Mažytė dukra Aukšė liko pas nelegaliai gyvenan-

PARTIZANŲ VAIKŲ PAMASTYMAI APIE PARTIZANUS

Kino režisierius Edmundas Zubavičius Lietuvoje sukūrė filminę trilogiją "Partizanai", "Gyvenimas mirties rate" ir "Partizanės". Duodame ištraukų iš pasikalbėjimų ta proga su juo spalio 27 dienos savaitraštyje "Dienovidis".

Darbą pradėdamas galvojau, – sako E. Zubavičius, – "tik apie Pietų Lietuvos partizanų vadą A. Ramanauską – Vanagą. Mano giminė, kilusi iš Alytaus, Jiezno, Butrimonių apylinkių, apie 1952 m. buvo labai susijusi su partizaniniu judėjimu. Mano amžinatilsį tėvas kurį laiką buvo A. Ramanausko – Vanago ryšininkas. Ir aš, dar būdamas vaikas, visa tai žinojau.

...pradėjau mąstyti, kaip jautėsi jauni žmonės, 1945–1950 m. išgyvenę pasikeitimą iš laisvės į nelaisvę. Kurdamas filmą apie A. Ramanauską, ėmiau atrasti tuos

jausmus, traukiau iš žmonių atminties prisiminimų nuotrupas – kaip jie jautėsi, būdami mirties akivaizdoje, kaip kovojo, slapstėsi, bijojo, išgyveno draugų netektis. Tokias nuotrupas dėlioju į bendrą vaizdą. Dar nebaigęs pirmojo filmo, pradėjau geriau suvokti, kas vyko pokario Lietuvoje, kokios buvo karinės ir politinės tendencijos... Supratau, kad reikia kalbėti ne tik apie savo apylinkės, bet ir apie visą Lietuvą. Pradėjau nuo Pietų Lietuvos, toliau turėjo atgimti Šiaurės Lietuvos ir Žemaitijos partizanų kovos".

Į klausimą, kodėl kilo mintis pasirinkti filmo herojėmis moteris, kol dar yra daug nepavaizduotų vyrų – partizanų likimų E. Zubavičius atsako: "...pradėjus eiti partizanų takais, pasirodė, kad vyrų kaip ir nėra. Apie (Nukelta į 7 psl.)

čią senelę iš mamos pusės. A. Ramanausko – Vanago palaikų vieta, kaip ir kitų į KGB rankas pakliuvusių partizanų, – nežinoma. Iš jo šeimos gyvos išliko: žmona Birutė Ramanauskienė ir dukra – Aukšė Ramanauskaitė – Skokauskienė.

Šiais metais sukanka 48 metai nuo Lietuvos laisvės kovų sąjungos ir Ginkluotųjų pajėgų vado Adolfo Ramanausko – Vanago niekšingo nužudymo ir išdavystės. Šiai sukakčiai pažymėti lapkričio 26 d. sekmadienį 12 val. Kaune, Kunigaikščio Vytauto

Didžiojo Šv. Mergelės Marijos dangaus ėmimo bažnyčioje ir Alytaus bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios.

LLKS ginkluotųjų pajėgų vado Adolfo Ramanausko – Vanago ir visų žuvusių Lietuvos partizanų atminimui.

14 val. bus padedamos gėlės prie Nežinomo kareivio kapo ir Laisvės paminklo. Dalyvaus Lietuvos Demokratų partija, Tautininkų sąjunga, Politinių kalinių sąjunga ir žuvusiųjų artimieji.

Vytautas Kulys

1995.11.03,
Kaunas.

AUKA KARO DIEVAIČIUI

Andrius R. Mironas

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Aukštu, malonių sopranu negarsiai užtraukė liūdną gaidą.

– Gegužėle, šį metelį
Tu anksčiau pas mus parlėk,
Apraudoki mūs vargelį,
Našlaitėlėms mums padėk.

Bet parlėkus nepažinsi
Tu šalelės Lietuvos –
Neatras, kur giedojai,
Tos šakelės mylimos...

Čia jau viskas sunaikinta,
Niūkso akmens ir stuobriai;
Miestai, kaimai išdeginti,
Likę vien tik degėšiai...

Tūkstančiai lavonų pūva,
Vėjai gaudžia ant laukų,
Rauda saulė ir mėnulis –
Gaila žmonių išvežtų.

Čia motulė rankas laužia,
Išleisdama sūnelius,
Čia sesutės graudžiai verkia,
Lydėdamos brolelius...

Tie upeliai ir šaltiniai
Žiedais kraujo pražydės!
Ak, Lietuva, motinėle,
Ar ilgai kentėt reikės?

Dėdė Jonas neslėpė ašarų.
Jos slydo suvytusiais

skruostais ir dingo barzdoje.
Kęstutis nosisukęs žiūrėjo
pro langą.

– Ak, Teresėle, Teresėle...
Kaip sunku mūsų žmonėms
prie kelio gyventi! Mes,
kaip tas akmenėlis ant vieškelio,
kas praeis, tas pastums,
sumindzios ir sutraiskys...

Visi kurį laiką tylėjo.
Paskui Teresė uždainavo kitą
melodiją.

– Stovėjau parimus tarp vartų darželio,
Kai paspaudęs ranką tyliai nuėjai –
Ašarom sidabro verkė rūtos žalios,
Verkė sutemose skęsdami beržai.

Kas paklaus, kodėl gi ašaros man byra,
Ir kas, ravint rūtas, padėk Diev' sakys?
Kas akis manąsias atras lino žiede,
Kas, oi, kas gi, kas širdį suramins?

Lygiai staklės mėtė šėivas ažuolines,
Puikios gijos tesės taip baltai...
Rankšluosty jausiu: "Lietuva, tėvyne,
Tu didvyrių žemė, mes tavo vaikai."

Ir kada žemelė bus nuo kraujo soti,
Ir kada sugrįši čia su žirgeliu,
Tau vandens atnešiu moliniam qšoty,
Duosiu nusišluostyt rankšluosčiu dailiu...

Vos dainą pabaigus, Kęstutis sujaudintas žiūrėjo į Teresę, lyg dar nedrįsdamas kažką sakyti.

– Teresėle... Ar tu... norėtum, kad aš prisidėčiau prie miško brolių?

– Ne, Kęstai! Ne! Nenoriu, kaip toj dainoj, ilgėtis tavęs, vis išeinančio į pavojų ir pareinančio tik pailsėti... Tai būtų man didelė kančia. Ir aš labai džiaugiuosi, kad tu esi su manim!

Ji priejo arčiau ir audringai puolė į glėbį. Apkabino ir pabučiavo. Jis taip pat bučiniais pasidalijo.

– Gaila, Kęstai... Negalim pasidžiaugti vaikais... Dievas mums neleidia... O gal taip geriau? Karo metu vaikus auginti labai sunku. Matau, kaip vargsta kitos šeimos...

– Taip, Teresėle! Pas mus vaikų, kaip pupų – džiudelių ir mažų. Mūs kaimas jau iš seno garsus džiudelių šeimom. Cik viena kita šeima vaikų neturėdavo. Kai

pasimirė mano mamelė... amžinų jai acilsį: ji vis norėdavo turėti anūkelį...

– Dėdė Jonai! Kaip gi čia pasidarė, kad mūs kaimas padalintas į dvi dalis?

Kęstutis bandė kreipti pašnekėsį, nes kalbėti apie vaikus ir apie karą jis labai nemėgo.

– Ogi, vaikeliai mano!.. Pirmai prie plento buvo karališkos medės eigulio sodyba, o žmonės aplink ją pradėjo statycies, ba karaliai čia tankiai atvažiuodavo į Rudnikų medę pamedziot. Toj mūs Piciupka vardų gavo nuo Pirciupėlės ūpeliūkscio, kų šiaurėj kaimo teka. Prie eigulio pradėjo statycies darbininkai, baudžiauninkai ir zagonščikai...

– O kas tie tokie?

– Argi nežinai, Kęstuk? Tai katrie iš toliau medėj išbaudo žvėris ir varo link medziotojų.

(Bus daugiau)

Liucijos Aniūnaitės – Kryževičienės paroda

Spalio 29 dieną įvyko Liucijos Aniūnaitės – Kryževičienės akvarelės ir gobelenų meno paroda, kurią surengė Korp! Giedra. Nors lauke jau ir rudens vėjelis pūtė, bet Dievo Motinos parapijos auditorijoje žydėjo "Lietuvos žiedai". Exponuotose akvarelėse suartėjome su Lietuvos žolynais ir žiedais. Spalvine įvairove žmonių akį traukė imponuojantys gobelenai. Šie darbai atlikti klasikine gobeleno audimo technika.

Paklausus dailininkės, kodėl jinai pasirinko studijuoti dailę ir ypač tekstilės sritį, jinai atsakė: "Pradžios mokykloje mano meno mokytojas buvo akvarelistas Česlovas Kontrimas. Mano vaikiškuose priešiniuose jisai matė gabumo dailei kibirkštėlę ir, baigiant ketvirtą skyrių, pasiūlė mokytis dailę. Įstojau į vidurinę dailės mokyklą Kaune. Mokiausi grafiką. Mano pasirinktai specialybei, tekstilei, turėjo įtakos lietuvių liaudies audiniai. 1964 metais baigiau Vilniaus Dailės instituto tekstilės fakultetą (prof. J. Balčikonis, V. Daujotas, S. Veiverytė, K. Morkūnas). Nuo to laiko dirbu klasikinio gobeleno srity-

istorinė tematika ir mane supanti įvykių raida. Tik kūrybiniam procese gimsta to darbo pavadinimas arba po jo.

Klausimas – Jūsų kūriniai praturtina muziejų kolekcijas ir puošia privačius ir vi-

L.A.K. – Per savo visuomeninio darbo laiką kartu su kolegomis tekstilininkėmis (J. Urdiene ir Z. Vogelienė ir kt.) suorganizavome du tarptautinius mini-tekstilės simpoziumus tema: "Linas: vakar, šiandien, rytoj" ir parodas "Linas '92", "Linas '94". Šiuose renginiuose be Lietuvos dailininkų, profesionalų ir studentų atvyko dalyvauti tekstilininkės iš Latvijos,

Prie audimo staklių... gobeleno "Ir ateina tamsa"...

Korp! Giedros narės su dailininke.

V. Bacevičiaus nuotr.

je, žakardo, batikos, autorine – experimentine ir akvarelės technika.

Klausimas – Clevelando visuomenei Jūs pristatėt akvarelių kolekciją "Lietuvos žiedai". Kodėl pasirinkote šią temą?

L.A.K. – Lietuviškos žolės, gėlės, gamta mane, miesto vaiką, labai viliojo. Norėjau stebėti, suartėti su gamta ir pasidalinti su žiūrovais jos grožiu.

Klausimas – Jūsų gobelenai skiriasi viens nuo kito tematika ir mastu. Ar darbų pavadinimai yra svarbūs kūriniai?

L.A.K. – Mano darbuose atsispindi gamtos motyvai,

suomeninius interjerus Lietuvoje, rytinėje ir vakarinėje Europoje, Izraelyje, Australijoje ir Amerikoje. Jūsų darbai yra susilaukę atžymėjimų. Katras ar katrie yra Jums asmeniškai svarbiausi?

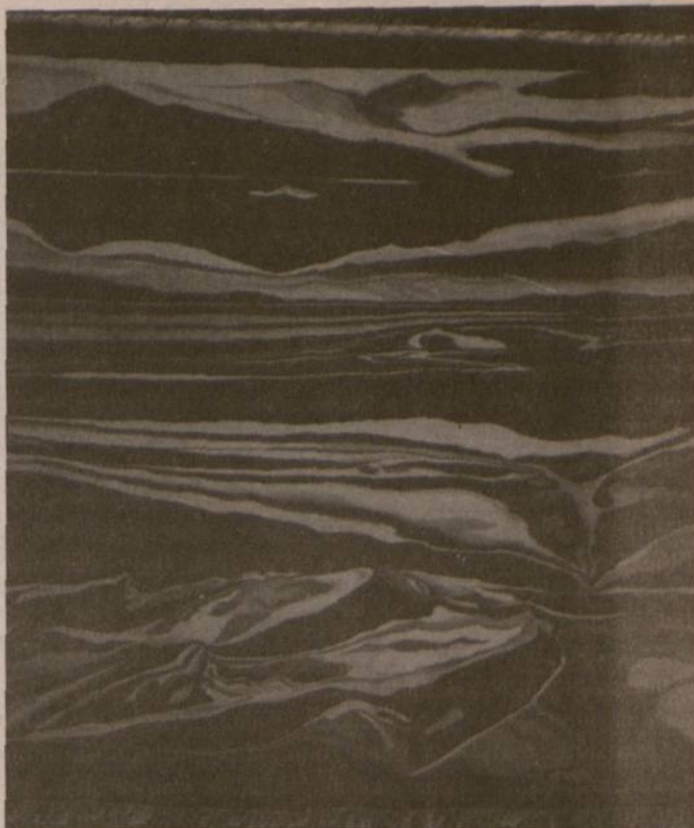
L.A.K. – Kiekviename darbo etape to laiko atžymėjimai yra svarbiausi. Dirbdama Lentvario kilimų fabrike, Trakų rajone, sukūriau apie šimtą kilimų projektų. Projektai, "Aušra" ir "Miglė", buvo apdovanoti sidabro ir bronzos medaliais.

Klausimas – Nuo 1991 metų Jūs esate Dailininkų sąjungos tekstilės sekcijos pirmininkė. Ar galėtumėt apibūdinti šio laikotarpio veiklą?

Suomijos, Švedijos, Islandijos, Škotijos, Ispanijos ir Amerikos. Apie šiuos renginius Lietuvos televizija (Jūsų studija), vadovaujama režisieriaus V. Snarskio, sukūrė dvi filmas. Jos buvo parodytos plačiai Lietuvos visuomenei ir už jos ribų. Apie šiuos renginius plačiai ir palankiai atsiliepta užsienio spaudoje.

Klausimas – Jūsų stambaus masto gobelenai puošia visuomeninius interjerus Lietuvoje. Ar galite kelis iš jų apibūdinti?

L.A.K. – 1983 metais buvau pakviesta architekto E. Guzo sukurti ir išausti lubų gobeleną Juodkrantės poilsio namams "Ažuolynas"

Gobelenas "Ir ateina tamsa"...

Neringoje. Šis 87.5 m² gobelenas buvo dvejų metų darbas. Mane sudomino pasiūlymas sukurti erdvinę kompoziciją (lubų gobeleną), kuri apjungia bendrą interjero erdvę. Vėliau tuose pačiuose namuose gobelenas "Žydėjimas" buvo sukurtas svečių kambariui. Po šitų didelių užsakymų išaudžiau 64 m² gobeleną "Radijacija" Šiaulių nuklono gamyklos kultūros centro konferencijos salei.

Klausimas – Šiuo metu kokie yra Jūsų kūrybiniai planai?

L.A.K. – Pastaruoju metu kūrinų tematika yra daugiausia filosofinė – žmogaus

būties santykis su erdve ir laiku. Nemažai dirbu experimentine–autorine technika. Ieškau spalvų ir faktūros įvairovės. Naudojancia technika sukūriau kosmoso tematika darbų ciklus – "Erdvės ženklai", "Planetų puota", "Transcendencija". Vienas iš pastutinių darbų šia tema yra gobelenas "Ir ateina tamsa" – tai žmogaus santykis su visata.

Tikrai malonu buvo su dailininke dirbti ir pasikalbėti. Jinai sudarė progą šių laikų lietuvių dailininkės darbus pamatyti, jais pasidžiaugti ir juos įsigyti.

A.Z.

PAMĄSTYMAI APIE PARTIZANUS

(Atkelta iš 6 psl.)

juos išlikęs tik moterų prisiminimas. Vyrų, kaip vėjas, praskriejo medžiais ir dingo, o medžiai žemėje tebestovi. Moterys ir yra tie medžiai. Taip buvo per visas epochas...

Moterų prisiminimuose aš matau išsaugotą didžiulę pokario erdvę. Partizanės, kovotojos, kaip ir daug kas iš anų laikų yra nepelnytai užmirštos. Aš jau nekalbu apie daugybę kitų moterų, kurių herojiški paveikslai išlikę dokumentuose... Moterys figūruoja visuose trilogijos filmuose, tik "Partizanės" skirtos moteriai – kariui, o ne vien prisiminimų saugotojai.

Ar lietuviai moka deraimai pagerbti savo didvyrius? E. Zubavičius atsako: "...mano trilogija apie partizanus nėra istorinė. Tai žmogiškumo drama, kur svarbiau ne istorinės ar sociologinės aplinkybės, o prigimties lūžiai. Argi galima manyti, kad žmonės, perėję frontus, malti didžiulės prievartos mašinos, pamatę tai, ko gal būt nepamatys kelios taikios kartos visų jų patirtį drauge sudėjus, ir tiesiog Apvaizdos dėka iš-

likę gyvi, neverti pagarbos ir užuojautos? Man atrodo, kad už tuos didžiulius žmogiškus išgyvenimus jos buvo verti ir karo veteranai.

Mes prisiliečiame prie pokario žmonių tragizmo, dramtizmo ir bandome kurti tai, ko reikia jiems, tiems žmonėms. Jiems reikia turėti nelyginant bažnyčią arba amžiną ugnį, kur galėtų nueiti pasimelsti, prisiminti savo išgyvenimus ir dvasinius lūžius. Kitaip jie patys neišspręs savo iki pat šių dienų nesibaigiančios dramos. Juk savo išgyvenimus tie žmonės prisimena kasdien, prisimindavo netgi tada, kai apie tai nebuvo galima kalbėti. Mūsų pasakojimas visada primityvesnis, nes mes nesame to išgyvenę. Bet tas pasakojimas jau yra labai daug. Jiems tai yra savotiška Bažnyčia. Prisimenu, filmuodamas "Partizanes" niekaip negalėjau suprasti, kodėl tie žmonės mane taip myli ir dėkoja už tai, ką aš darau... Aš juk dirbu savo darbą, nors, aišku, pats labai myliu juos. O jiems mūsų darbas atrodo tarsi šventas..."

"Dienovidis"

GRAŽIAI PRAĖJO LIETUVIŲ FONDO RUDENINIS POKYLIS

Edvardas Šulaitis

Kaip ir kiekvieną rudenį, taip ir šiemet įvyko šaunus Lietuvos Fondo rudeninis pokylis, surengtas spalio 21 d. Pasaulio lietuvių centre, Lemonte.

Šį kartą susidomėjimas šiuo pokyliu buvo didžiulis, ir jau porą dienų prieš jo datą bilietai buvo išparduoti. Tad susirinkus daugiau negu trims šimtams žmonių, šį neeilinį vakarą pradėjo jauna LF darbuotoja Ramona Steponavičiūtė, kuri pasveikino atvykusius Čičinsko baladės eilutėmis. Invokaciją čia perskaitė kun. Algirdas Paliokas, S.J. iš vietinės palaimintojo J. Matulaičio misijos. Taip pat buvo perskaityti LB Kultūros Tarybos premijų laimėtojai ir

Taip pat maloniai atrodė studentams stipendijų įteikimo išskilmės, kurias atliko LF tarybos pirm. Marija Remienė ir LF pelno skirstymo komisijos pirm. Daina Kojelytė. Pirmoji pasidžiaugė, kad šiemet buvo galima paskirti net 114 stipendijų 63,500 dol. sumoje. Ji linkėjo geros sėkmės visiems stipendininkams. D. Kojelytė savo žodyje pažymėjo, kad nuo jos vaikystės daug kas pasikeitė, bet tik į fondą įstojimo mokestis liko tas pats – tik 100 dol. Todėl ji kvietė visus, neįstojusius į LF, tapti jo nariais šį vakarą. Stipendijų čekiai buvo įteikti 16-kai pokilyje dalyvavusių jaunų mokslo žmo-

Per Lietuvio Fondo metinį pokylį spalio 21 d. Pasaulio lietuvių centre prie spaudos stalo sėdėjusiųjų dalis: iš k. Aldona Šmulskšienė, Ramunė ir Bronius Juodeliai, Jūratė Vosyliūtė. Ed. Šulaičio nuotr.

pristatyti pokilyje dalyvaujantieji tokie laureatai: "Draugo" vyr. redaktorė Danutė Bindokienė (žurnalistikos), Ramojus Mozoliauskas (dailės), taip pat ir muzikos garbės premijų laureatai: Stasys Baras, Algirdas Brazis ir Jonas Vaznelis.

Susirinkusiuosius jautriai nuteikė jauno vyro – Giliaus Kisieliaus (LF valdybos pirm. S. Baro vaikišio) žodžiai, sakantieji, jog pagerbiant S. Barą jo 75 m. amžiaus proga, yra įsteigiama Stasio ir jo žmonos Elenos vardo stipendija.

nių. Štai jie: dr. Artūras Bareika, Jurgita Benetytė, Monika Špokaitė, Rimas Gacevis, Irena ir Renata Kvantaitės, Danas Lapkus, Venta ir Aras Norvilai, Jurgita Sedienė, Rasa Stasiulytė, Haroldas Subačius, Elena Tijunelytė, Gintaras Vaitkevičius, Karilė Vaitkutė, Tomas Vilimas.

Oficialiosios dalies pabaigoje dar kiek ilgėliau kalbėjo valdybos pirm. Stasys Baras, kuris pirmiausia padėkojo jo šeimos nariams, kad šie rado galimybę amžiaus sukaktį atžymėti stipendija.

Lietuvių Fondo pokylis metu spalio 21 d. Lemonte įteikus stipendijų čekius. LB tarybos pirmininkė Marija Remienė ir pelno skirstymo komisijos pirmininkė Daina Kojelytė (kairėje) ir stipendininkų dalis. Ed. Šulaičio nuotr.

Šių metų rugpjūčio 3, 10 ir 17 d. "Dirvos" laikraščiuose galėjote perskaityti labai įdomią publikaciją "Clevelando daktarai atvežė viltį Klaipėdos vaikams". Joje dr. Gintautas Z. Sabataitis dalijosi išpuodžiais po kelionės į Lietuvą, kai š.m. gegužės 23 – birželio 2 dienomis Klaipėdos miesto ligoninėje su paramos misija dirbo įvairių Clevelando ligoninių profesorai, medicinos seserys ir aktyviausi Clevelando lietuvių bendruomenės nariai. Tuo metu man nusišypsojo laimė pirmą kartą pažinti tuos puikius žmones, savo profesijos ir mūsų tautos patrijotus. Mes kartu padarėme daug puikių operacijų, tačiau svarbiausia – pradėjome ilgalaikę programą "Partnerystė viltyje", įgalinančią Klaipėdos miesto ligoninėje vystyti galvos ir veido rekonstrukcinę chirurgiją. Jos reikalingumą Žemaitijos krašte galėjo pamatyti Amerikos delegacijos nariai, kai priėmimo dieną ligoninės koridoriuje išsiriavo dešimtys nelaimingų vaikų ir suaugusių, kenčiančių nuo įvairiausių veido apsigimimų.

Klaipėdos miesto ligoninėje dirbu neorochirurgu 12 metų. Per tuos metus teko išoperuoti šimtus galvos ir veido traumas patyrusių žmonių. Sužinojęs apie galimybę plėtoti galvos rekonstrukcinę chirurgiją, mielai prisijungiau prie "Partnerystės viltyje" grupės darbo. Kartu atlikus 14 operacijų Klaipėdoje, susidarė išpuodis, kad pridėjus dar šiek tiek pastangų, žinių ir techninių priemonių, mes galime tokias operacijas Klaipėdoje atlikti ir savo jėgomis. Clevelando Case Western Reserve Universiteto ir Universitetinių ligoninių veido ligų chirurgijos vedėjas prof. dr. Jerold Goldberg ir jo pavaduotojas prof. dr. John DiStefano pakvietė mane š.m. spalio mėnesį pavidituoti jų skyrius, stebėti operacijas ir darbo organizavimą.

Taigi rugsėjo 20 dieną, mėnesiui palikęs savo šeimą, – žmoną Reginę, Kretingos rajono vaikų gydytoją, savo 11 metų sūnų Vytautą ir 8

Jis pažymėjo, jog šiemet LF buvo užsimojęs pasiekti 8 milijonų kapitalo sumą ir sutelkti 100 naujų narių. Ta suma jau yra pasiekta, o iki šimtinių naujų narių trūksta tik šiek tiek daugiau negu dešimties. Jis pasidžiaugė jaunais žmonėmis, kurie ateina į Fondą ir talkina, nes ir šį kartą salė išpuosta jaunimo rankomis.

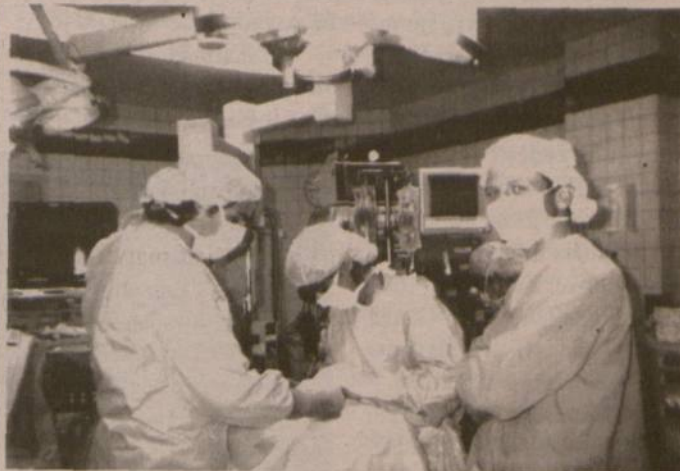
Baliaus dalyviai čia galėjo matyti ir naujuosius jaunavedžius: LF steigėją ir dabartinį garbės pirmininką dr. Antaną Razmą ir jo žmoną – LF reikalų vedėją Alę Stepona-

"PARTNERYSTĖ VILTYJE"

Tęsia darbą Klaipėdoje ir Clevelande

Vytautas Grykšas

Klaipėdos miesto ligoninės neurochirurgas

Gydytojas V. Grykšas stebi operaciją.

metų dukrelę Astą, atvykau į nuostabią mūsų programos iniciatorės ponios Gražinos Kudukienės šeimą. Apsigyvenau jos mamos Salomėjos Knistautienės name, kur patyriau šios mielos moters motinišką globą, paramą dovanomis, lepinimą maistu, rūpestį dėl Lietuvos. Patyriau didžiulę mūsų programos koordinatoriaus Dr. Gintauto Sabataičio organizacinę, moralinę ir finansinę paramą. Jis sudarė galimybes asmeniškai susipažinti su vienu žymiausių neurochirurgų pasaulyje, žinomu humanistu prof. Robert White, The Plain Dealer direktoriumi Alex Machaskee, vieno iš Clevelando Rotary klubų nariais, daugeliu kitų įtakingų žmonių, parėmusių ir besiruošiančių finansiškai paremti "Partnerystės viltyje" programą. Tris savaites turėjau laimės praleisti prof. Jerold Goldberg veido ligų chirurgijos klinikoje. Pavyko pamatyti visą eilę sudėtingiausių veido rekonstrukcinių operacijų, smulkesnių procedūrų bei manipuliacijų, stebėti operacinės technikos darbą, įvaldyti kai kuriuos instrumentus. Manau, kad kai kurias, pradžioje mažiau sudėtingas operacijas, bus galima atlikti Klaipėdoje dar šiais metais.

Visi "Partnerystės viltyje" dalyviai labai rūpinosi mano vizito Amerikoje pras-

mingumu, stengėsi kaip galima daugiau parodyti Clevelando išymų vietų, teatrą, beisbolą, netgi medžioklę. Clevelando klinikų anesteziologinio skyriaus vedėjas dr. Eric Bloomfield padovanojo Klaipėdos miesto ligoninei ligonio stebėjimo monitorių, dr. Algimantas Čepulis parūpino parvežimui į Lietuvą daug operacinių siuvimo medžiagos ir chirurginių instrumentų. Dr. Gintautas Sabataitis nusivežė mane savaitės poilsiui į Floridą, aplankė Floridos išymis. Stažuotės metu surinkau nemažai mokslinės literatūros, svarbių knygų. Esu dėkingas Balfo Clevelando skyriaus pirmininkui Vincui Apaniui už dovanas ir galimybę nemokamai persiųsti knygas ir operacinius siūlus į Klaipėdos miesto ligoninę.

Ta pati amerikiečių gydytojų brigada planuoja vėl lankytis Klaipėdos miesto ligoninėje sekancijų metų gegužės mėnesį.

Planuojame juos priimti specialiai paruoštoje operacinėje, kur stovės jų dovano ta technika! Be to, planuojame atlikti sudėtingesnes rekonstrukcines veido operacijas, skaityti paskaitas aktualiomis profesinėmis temomis, plačiau parodydami Lietuvą amerikiečiams, populiarinti Lietuvos vardą pasaulyje.

vičienę. Jie ir daugelis žymių svečių (tarp jų buvo ir Lietuvos gen. garbės konsulas Vaclovas Kleiza su žmona) ilgokai dar linksminosi ir šoko, grojant Sauliaus Gylio vadovaujamam "Žiburio" orkestrui. Kaip buvo galima pajusti, visi dalyvavusieji iš šio renginio išsinešė gerą nuotaiką ir puikius išpuodžius.

Dr. Edmundas ir Milda Lenkauskai išsikelia gyventi į Cincinnati, Ohio. Apgailim kiekvieną žmogų mus paliekantį, bet Lenkauskų ypač pasigesim. Per eilę metų jie

buvo veiklūs mūsų organizacijose. Veikloje dalyvavo visa šeima: dukros Viktorija, Nijolė ir Sigutė. Milda Lenkauskienė buvo nuolatinė "Tėvynės garsų" radijo programos bendradarbė ir šiuo metu eina PLB valdyboje vicepirmininkės pareigas kultūriniais reikalais. Dr. Edmundas jau dabar pasigenda pacientai. Lenkauskai išvyko spalio 31 dieną. Žada dažnai Clevelandą aplankyti. Tad iki pasimatymo.

Vladas Vilelds

ŠIEK TIEK IŠ PRAEITIES

šiojau per Paryžių, Braziliją, New Yorką ir pagaliau Chicagoje. Galiu pacituoti tik paskutines eilutes: "Sveikinam tave, brangus bernyti, tik būtiniausiai pasitaisyti". Kitų posmų neskelbiu, nes tai atskleidžia mano asmenį, kurį nenorėčiau matyti savo biografijoje. O apačioje data. 1945 metai. Reiškia lygiai prieš penkiasdešimt metų. Šiurpulys nubėga nugarauliu. Tiek metų. Bet kodėl širdis nepaseno? Lygiai tokia pati, kaip anais gerais laikais. Bus tokių, kurie papyks, kad anuos stovyklos laikus pavadinau gerais. Na, sakykime, nebuvo blogi. UNRA davė valgyt. Tiesa, daugiausia tai buvo žirnių sriuba, pavirtusi į skystą košelę. Ją virdavo mūsų šaunūs virėjai, tos kulinarijos išmokę tik vakar. Eidavome jos pasiimti su kibirėliais pasigamintais iš konservų dėžių. Kiekviena industrija gimsta reikalui esant. Kai kurie nepagarbiai atsiliepdavo apie tą kulinarinį patiekalą ir vadindavo pliura.

Bet vistiek buvo geri laikai. Niekas nesirgo persivalgymu. Moterims nereikėjo rūpintis suliesėjimu. Tuo pasirūpindavo geroji UNRA. Man asmeniškai teko ir kalėjimo paragauti. Bet tai kita istorija.

Ar norėtum grįžti į tuos laikus? Taigi į kempę. Žinoma, tik nusivežčiau gerą paltį rūkytų lašinių, pipirų, svogūnų, česnakų. Tai labai pagerina žirnių sriuba (pliura). Bet kaip tu grįši per penkiasdešimt metų laiko uždangą. Tokie prajovai galimi tik filmose.

Prisiminiau vieną stovyklinę istoriją. Gudrūs dykukai nusipirko karvę ir ją paversti kepsniais varėsi į antrą aukštą. Po kelių metų išgirdau, kad karvė buvo nuvaryta į trečią aukštą. O visai neseniai man pasakojo, kad karvė buvo užvaryta į penktą aukštą. Ir ta karvė metams bėgant lipo vis aukščiau. Nesistebėsiu, kada išgirsiu, kad ji užsiriogino į dešimtą aukštą. Tos istorijos pasėkoje atlaidžiai priimu istorikų menkai pagrįstus aprašymus.

Nors ir neilgai gyvenau stovykloje, bet nuotykių nesurašytum į jaučio odą. O gal tos karvės, kuri lipo į penktą aukštą.

Reiks kurią dieną parašyti apie tuos nuotykius. Iškilnius aš padariau, o nedarčius garbės priskiriu kam kitam. Taip visi garsūs rašytojai daro.

Ir taip daug metų prabėgo. Daug pliuros valgytojų ramiai guli ir jiems neberekia nieko ir juokiasi iš mūsų, besigrabaliuojančių prie gyvenimo ir kariaujančių su baci-lomis, kurių kasdien daugėja ir prisiveisia tokių, kurios nebuvo net girdėtos. Yra ir tokių, kurie išsiskverbė į turtin-gųjų eiles ir stengiasi kuo greičiau užmiršti visokias pliuras. Gal tik prisimena, kada pamato vinigrete su labsteriais žirnelį ir jį su pasibjaurėjimu pastumia į šalį. O aš mėgstu žirnių sriubą. Tik, kaip minėjau, reikia rūkytos kiaulienos, svogūnų, česnakų ir kitų priedų, kuriuos tik kulinariai žino.

Tai tiek iš biografinių prisiminimų. Maža dalelytė.

kilmės jausmą. Numatoma, kad du lituanistikos mokyklų mokytojai papasakos apie savo patyrimus, pasiekimus, taip pat bėdas, su kuriomis susiduria, dėstydami mokiniams apie nepriklausomą Lietuvą, apie gražią lietuvių kultūrą.

JAV LJS nariai bus prašomi aktyviai prisidėti prie lietuvių kultūros išlaikymo Amerikoje. Vieniems tai gali reikšti dėstymą lituanistikos mokykloje, kitiems tai gali būti vežiojimas savo ir kitų tėvėlių vaikų į tolimas mokyklas. Dar kiti gali padėti surengti mokyklos vaikų vaidinimą. JAV LJS valdyba mano, kad bet kokia LJS narių veikla naudinga, siekiant išlaikyti mūsų kalbą ir papročius, išsaugojant juos ateities kartoms.

Šeštadienį, 9:00 val. bus aptariamasi artėjančio IX Pa-

– Į LIETUVIŠKĄ RATUKĄ DEŠIMTOJI ŠVENTĖ SUKA –

Tokį šūkį pasirinko Dešimtosios tautinių šokių šventės rengimo organizacinis komitetas. Šią šventę rengia JAV ir Kanados lietuvių bendruomenės, o programą ruošia Lietuvių tautinių šokių institutas. Šventė įvyks 1996 m. liepos mėn. 6 d., šeštadienį, 1 val. p.p. Rosemont Horizon, Rosemont, IL.

Pasiruošimas šventei jau gerokai įsibėgėjęs, vadovaujant darbščiam chicagiškių organizaciniam komitetui iš 26 žmonių.

1995 m. rugpjūčio 13-20 d. Dainavoje Lietuvių tautinių šokių institutas suruošė tautinių šokių kursus, kuriuose dalyvavo 50 vadovų-mokytojų, atstovaujančių 30 tautinių šokių grupių ir 30 šokėjų. Kursuose jie susipažino su šventės repertuaru.

Repertuare pramatyti 21 šokis ir finalas, kuriuos šoks vaikai nuo 8 iki 11 m. amžiaus, jaunieji nuo 12 iki 17 m. amžiaus, studentai 18 - 35 m. amžiaus, šaunuoliai / jaunieji veteranai 25 - 45 m. ir veteranai virš 40 metų. Pramatoma, kad Šventės programos išpildyme dalyvaus 50 taut. šokių grupių, apytikriai

2000 šokėjų iš JAV, Kanados, Europos ir Pietų Amerikos.

Jau organizuojamas šventės leidinys ir pramatyta sąmata, siekianti \$400.000. Lėšos bus telkiamos raštiniais vajais, loterijomis, kreipimais į JAV įvairius fondus, bendroves, ypač tas, kurios turi savo dalinius Lietuvoje. Didžiausia lėšų dalis ateis iš Šventės ir su ja susijusių renginių bilietų platinto. Organizaciniam komitetui baigus darbą, pelnas bus pervedamas JAV LB Krašto valdybai.

Numatomi renginiai: 1996 m. liepos 5 d. 6:30 v. v. vadovų / mokytojų pagerbimas Hyatt Regency-O'Hare (Rosemont, IL), 8:00 v. v. susipažinimo vakaras, Navy Pier (Chicago, IL).

1996 m. liepos 6 d. 12:00 val. garbės svečių priėmimas Rosemont Horizon, (Rosemont, IL), 1:00 val. p.p. X Lietuvių tautinių šokių šventė Rosemont Horizon, (Rosemont, IL), 7:00 v. v. Šventės pokylis Hyatt Regency-O'Hare, (Rosemont, IL). 1996 m. liepos 9 d. 7:00 v. v. pošventinis koncertas Jaunimo centre, (Chicago, IL).

1996 M. VASAROS EKSKURSIJA Į BALTIJOS KRAŠTUS

"Pagalba Lietuvai", Lietuvos vyčių padalinio vadovas Robertas S. Boris, praneša kad "Pagalba Lietuvai" koordinuoja ekskursiją į Baltijos kraštus kartu su G.T. International kelionės įstaigos vedėju Algiu Grigu 1996 m. birželio 21 d. iki liepos 5 d. Aplankysite Latviją, Estiją ir Lietuvą – svarbias, žymias, gražias, įdomias ir istorines vietas. Į penkiolikos dienų kelionės kainą – \$2498 dol. asmeniui įskaitoma lėktuvo bilieto kaina iš Newark ar Chicagos, visa transportacija kelionėje, nakvynės viešbučiuose, maistas, įvairios programos ir visi kelionės aptarnavimai. Galėsite aplankyti įvairias ligonines Lietuvoje, kurioms "Pagalba Lietuvai"

siūnčia vaistus, medikamentus ir medicininės priemones.

Tiems, kurie keliaus per Chicago ir norės dalyvauti 1996 m. Pasaulio lietuvių šokių šventėje, kuri įvyks Chicagoje liepos 7 d., tiems G.T. International štabas galės patarnauti pagal susitarimą.

Suinteresuoti dėl smulkesnių informacijų ir norintys įsigyti brošiūrėlę prašome kreiptis pas Robert S. Boris, 4457 Fairway Court, Waterford, MI 48328-3483. Tel. (810) 682-0098 ir faksas (810) 682-5201. Prašome kreiptis kuo greičiau, nes keliautojų skaičius yra ribotas, ir bilietus numatoma greitai išparduoti.

vertė Regina Juškaitė

Padėkos dienos seminaras pažvelgs į praeitį, į šviesią ateitį

JAV Lietuvių jaunimo sąjunga lapkričio mėn. 24-25 d.d. (Padėkos dienos savaitgalį) rengia konferenciją Chicagos miesto centre, Ambasador West viešbutyje. JAV LJS valdyba intensyviai ruošiasi šiam seminarui, bus aptariamasi jaunimo vaidmuo ateityje. Mums svarbu suvokti, kad ateitis ir lietuviybės likimas Amerikoje priklauso nuo mūsų. Šioje konferencijoje bus pristatomas lietuvių jaunimo uždavinys – dėti pastangas, kad lietuviybė išliktų stipri Amerikoje.

Konferencija prasidės penktadienį, per pietus. Pirmiausia bus dalinamasi min-timis su buvusiais JAV LJS vadovais. Sužinosime apie LJS istoriją, kaip anų laikų

jaunimo veikla formavo mūsų dienos lietuvių gyvenimą. Suvokimas to, kas mes esam ir kokios mūsų šaknys, leis mums tiksliau nubrėžti ateities veiklos kryptis. JAV LJS kūrėjai papasakos apie savo nuveiktus darbus, įgyvendintus projektus, apie tų laikų LJS narių vertybes ir įsitikinimus. Jie duos ir mums patarimų, kaip veiksmingiau įgyvendinti užsibrėžtus uždavinius.

Po pietų pažvelgsime į Amerikos lietuviškąsias mokyklas, jų mokinius. JAV Lietuvių bendruomenės švietimo tarybos pirmininkė apibūdins tarybos darbą, siekiant išlaikyti šias mokyklas, taip pat papasakos apie mokymo būdus, ugdant vaikuose savo

kuris rūpinsis kongreso planavimu. Visi raginami pateikti savo siūlymus.

Seminaro dienas užbaig-sime Chicagos LJS skyriaus surengtomis ekskursijomis naktinėje Chicagoje, kad supažindintume seminaro dalyvius su Chicagos lankytinomis vietovėmis.

Visi JAV LJS nariai nuo 18 iki 35 metų amžiaus, taip pat visi kiti, norintys įstoti į JAV LJS, raginami dalyvauti seminare. Dėl smulkesnės informacijos skambinti Nidai Bichnevičiūtei, telefonu (708) 852-0460.

SVARBUS ALTO PRANEŠIMAS

Pasaulio spauda ir Rusijos bei Vakarų žinių agentūros pakartotinai pranešė, jog yra paruoštas Rusijos karinis planas, pavadintas "Rusijos karine doktrina", kuriame rašoma: "Jei Baltijos valstybės bus priimtos į NATO, tai Rusija turi pradėti invaziją į tuos kraštus ir savo branduolinius ginklus išdėstyti prie Rusijos sienų su Lenkija ir Norvegija, o taip pat Armėnijoje ir Gudijoje, kad jie būtų nukreipti į įvairius Europos miestus.

Iki šiol iš Amerikos pusės tuo klausimu buvo labai nedaug akcijos. Todėl kongresmenas Richard Durbin pradėjo JAV Atstovų rūmuose akciją, prašydamas pasirašyti kitus kongresmenus prezidentui Clintonui ir Saugumo tarybos viršininkui raštą, kuriame nurodoma, jog tos doktrinos tekstas ne tik pažeidžia Baltijos valstybių suverenitetą, bet kartu grasina ir Amerikos saugumui.

Todėl labai svarbu, jog daugelis kongresmenų pasirašytų tokį raštą JAV vyriausybei, prašydami, kad ji pareikalautų Rusijos vyriausybės pasisakymo tuo klausimu ir tos "doktrinos" atšaukimo, kuri tiesiog grasina Baltijos valstybių nepriklausomybei, o taip pat ir rytų bei Centro Europos valstybėms.

Washingtono Jungtinis estų, latvių ir lietuvių komitetas (JBANC) tuo reikalu jau pradėjo akciją. ALTAS prašo visus lietuvius skambinti savo kongresmenams, kad jie pasirašytų Durbino laišką, pavadintą "Support Baltic, Eastern and Central European Security". Skambinkime į Washingtoną tuoj pat šiuo telefonu: 1-202-224-3121 ir prašykime, kad sujungtų su jūsų distrikto kongresmenu. Kai atsilieps jo įstaiga, pasakykite iš kur skambinate, kokiu reikalu ir savo zip kodo numerį, kuriame gyvenate.

Dėl daugiau informacijų skambinkite JBANC telefonui Washingtono (301) 340-1954 arba ALTO įstaigos telefonu (312) 735-6677.

ŽODINĖS ISTORIJOS PROJEKTAS

Laima Petrauskaitė-Vanderstoep, vadovė

Žodinės istorijos projekto pirmoji fazė eina į priekį. Chicagoje pirmasis apklausos variantas išbandytas su 5 pašnekovais.

Projektas dabar praplečiamas už Chicagos ribų. Turime naujų talkininkų. Dr. Petras Kaufmanas sutiko konsultuoti, bandant sistematiškai suorganizuoti šį užmojį. Dr. Sigita Ramanauskienė iš Daytona Beach, Mara Almenienė iš Washingtono ir Laima Šileikyte-Hood iš New Yorko sutiko praveisti pasikalbėjimus savo apylinkėse. Pradėta verbuoti talkininkus kitose apylinkėse.

Vienas iš mūsų projekto tikslų yra pasiekti kiek galima įvairesnių pašnekovų t.y. iš įvairių apylinkių, įvairių visuomenės sluoksnių ir įvairių patirčių (t.y. kada paliko Lietuvą, kur gyveno karo ir pokario metu ir pan.). Kad susidarytume pilnesnį vaizdą mūsų išeivijos ir mūsų potencialių pašnekovų, išsiunčiau

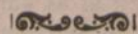
laiškus apylinkių pirmininkams ir pirmininkėms, prašydama, kad atsiųstų savo narių 65 metų ir vyresnių, kurie galėtų dalyvauti šiame projekte. Juos kontaktuosime asmeniškai su trumpa preliminarine anketa.

Tame pačiame laiške prašau, kad praneštų savo nariams, kad mes norime sudaryti jau turimų prisiminimų archyvą, įtraukiant privačių žmonių sau arba savo šeimai užrekorduotus arba užrašytus ir neatspausdintus prisiminimus. Tame archyve taip pat norime surinkti iškilusias to laikmečio nuotraukas arba perfotografuotas jų kopijas.

Pirmasis įnašas archyvui jau pažadėtas. Tai dr. Kazio ir Maros Almenų 1970-71 m. užrekorduoti ir perrašyti pasikalbėjimai su visa eile mūsų kultūrininkų ir mokslininkų. Dabar tariamės dėl originalų duplikavimo ir kitų detalių.

Kad geriau susipažinčiau

su žodinės istorijos (oral history) metodologija, liepos mėn. gale dalyvavau labai intensyviai 5 dienų (nuo ryto iki vakaro) Oral History Workshop, Norwich Universitete Vermont College. Kurį pravedė istorikas prof. Dr. Charles T. Morrissey, buvęs Oral History Association pirmininkas ir jos mokslinio žurnalo redaktorius. Jis dėsto žodinės istorijos kursus Vermont Universitete, Baylor Universitete ir kitur. Jis yra pravedęs per savo ilgą karjerą daugelį plataus masto žodinės istorijos projektų, Ford Foundation narių, U.S. Congress narių, Baylor Universiteto College of Medicine ir t.t.. Mūsų projektui buvo skirta daug dėmesio, nes kurso apimtis lietuvių vien apklausinėjimų metodiką, bet ir dalyvių projektų specifinių problemų nagrinėjimą.

Chicagos lietuvių padangėje

JONAS DAINAUSKAS, gyvenęs Brighton Parko lietuvių apylinkėje, yra aktyvus įvairių organizacijų veikėjas, paskaitininkas, spaudos bendradarbis. Spalio mėnesio pradžioje turėjo trūkio operaciją, o vėliau besveikdamas sunkiai susižeidė galvą. Dabar jis grįžta prie savo kasdieninių darbų bei įsipareigo-

jimų ir pradėjo skaityti istorijos paskaitas Pedagoginiame lituanistikos institute. Nežiūrint savo 92 metų amžiaus naštos, Jonas Dainauskas vėl žada grįžti prie ankstesnio darbų krūvio, kuriam pašvęsdavo maždaug 15 valandų paroje. Linkėtina šiam darbščiam vyrui geros sveikatos ateityje!

Skaitykit ir platinkit
DIRVA

"PAGALBA LIETUVAI" PRANEŠA

Š. m. spalio 29 d. šeštadienį, nors ir buvo šalta ir stipriai lijo, buvo vykdomas svarbus labdaros projektas iš abiejų Detroito apylinkės lietuvių parapijų – Šv. Antano ir Dievo Apvaizdos susirinko apie 40 talkininkų: Lietuvos vyčių padalinio "Pagalba Lietuvai" valdybos nariai, Lietuvos vyčių 102 kuopos nariai, Dievo Apvaizdos parapijiečiai, Žiburio mokyklos mokiniai, Šv. Antano parapijiečiai ir jų draugai krauti 29-ąjį 40 pėdų ilgio talpintuvą, kuris tą pačią dieną buvo išsiųstas Lietuvon Vilniaus "CARITUI" arkivyskupui metropolitui Audriui Bačkiui paskirstyti į Lietuvių vyčių nurodytas vietas. Tame talpintuve buvo virš 750 maišų ir dėžių žeminių rūbų ir batų suaugusiems ir vaikams, įvairių knygų, vaikų lovytės, trys kraujo tyrimo aparatai (blood analyzer machines), įvairių medikamentų, patalynių, negendamo maisto produktų ir net ir paaukotas tabernakulis. Visą šį talpintuvą suorganizavo ir koordinavo valdybos narė Irena Vizgirdaitė. Talpintuvo krovimas užbaigtas per porą valandų!

"Pagalba Lietuvai" vadovas Robertas S. Boris dėkoja visiems, prisidėjusiems prie šio svarbaus projekto. Dė-

A.A.

ELENA SIDZIKIENĖ

Gyveno Glendale, Californijoje. Anksčiau gyveno Chicagoje.

Mirė 1995 m. lapkričio 9 d., sulaukus 86 metų. Gimė Lietuvoje, Radviliškyje. Amerikoje išgyveno 46 metus. Nuliūdę liko: vyras PRANAS SIDZIKAIUSKAS, duktė ALDONA KUDIRKIENĖ ir jos vyras ALVYDAS, anūkai AUDRIUS, PAULIUS, ROMAS ir AUDRA, sesuo ONA ŠIAUDIKIENĖ Floridoje, brolis VLADAS KOŽENIAUSKAS su šeima Lietuvoje, bei kiti giminės Brazilijoje, Anglijoje, Prancūzijoje, Chicagoje, New Yorke, ir Lietuvoje.

Velionė priklausė Lietuvos dukterų organizacijai ir Moterų federacijai Chicagoje.

Elena Sidzikauskienė buvo palaidota Forest Lawn kapinėse Glendale, Californijoje.

Nuoširdžiai prašome draugus ir pažįstamus už ją pasimelsti.

Nuliūdę vyras, duktė su šeima ir sesuo

Lietuvos baleto šokėjai

A.A.

IRENAI SPRINDIENĖ

Amžinybėn iškeliavus, vyrui ANTANUI, sūnui RIMUI su šeima bei giminėms, reiškiamo nuoširdžią užuojautą ir liūdime kartu

Bronė ir Vytas Mikliai
Leokadija ir Antanas Kašubai
Aukšė ir Rimas Vaičiuliai
Rūta ir Andrius Pužauskai

Florida

A.A.

EUGENIJUI MANOMAIČIUI

mirus, jo žmonai IRENAI ("DAINA" choro vadovei) SŪNUMS AUGIRUI, RIMUI, POVILUI ir jų šeimoms reiškiamo nuoširdžią užuojautą.

Choras "Daina"

Florida

Amžinybėn iškeliavo mūsų skyriaus ilgametė narė

ONA MEKIŠIENĖ

Drauge liūdėdami, užuojautą reiškiamo Velionės artimiesiems, skyriaus nariams ALDONAI ir VINCUI JUODVALKIAMS

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos
Los Angeles skyrius

kojama visiems talkininkams už atliktą milžinišką darbą. Talpintuvo persiuntimo išlaidas padengti kainavo \$6,000. Aukos dar ir dabar priimamos. Kiekviena auka yra vertinga ir laukiama. Aukos galima siųsti: Aid to Lithuania, Inc., 4457 Fairway Court, Waterford, MI 48328. Telefonas:

1-(810) 682-0098. Visų nuolatinių parama Lietuvos vyčių projektui yra labai reikalinga dabar ir bus reikalinga ateityje. Nuo 1990 m. jau 29 talpintuvai išsiųsti broliams ir sesėms Lietuvoje. Jų vertė siekė \$17,500,000. Iš anksto dėkojame už paramą.

Regina Juškaitė

CLEVELANDE ir Napylinkė

Praėjusią savaitę Clevelande buvo gausu vakaronių. Lapkričio 6 d. kun. H. Šulcas kalbėjo apie sunaikinimą jo misijų sodybos Ruandoje ir rodė skaidres.

Jonas Dunduras, grįžęs iš tolimų Rytų, parodė skaidrių ir papasakojo apie savo egzotišką kelionę vyr. skaučių Židinio sueigoje.

Lapkr. 12 d. savaitraščio "Dienovidis" redaktorė Aldona Žemaitytė Dievo Motinos parapijos svetainėje susirinkusiems kalbėjo apie katalikiškos spaudos vargus Lietuvoje. O.Š.

Dr. Linas Vaitkus skiepija nuo gripo Šv. Jurgio parapijiečius.
G. Juškėno nuotr.

Clevelandiečiai ir svečiai klausosi koncerto "Dirvos" jubiliejaus minėjimo proga.

SVEIKINAME RIČARDĄ

Ričardas Matas sėkmingai užbaigė studijas ir gavo advokato teises. G. Juškėno nuotr.

Miela pasidžiaugti jauno lietuvio laimėjimais moksle. Independence, Ohio gyvenantis Ričardas Matas lapkričio pradžioje gavo džiugią žinią, kad sėkmingai išlaikė advokatūros (BAR) egzaminus.

Ričardas yra dr. Stepono ir dr. Giedrės Matų sūnus. Jis gimė Clevelande. Lankė ir baigė St. Michael mokyklą Independence, OH. Brandos atestatą gavo Holy Name gimnazijoje, Parma Heights, OH. Mokėsi Clevelando Šv. Kazimiero lietuviškoje mokykloje ir skautavo Pilėnų

tunte. Su tėvais ir sesute Daina 1978 m. stovyklavo IV Tautinėje Skautų Stovykloje Australijoje ir 1988 m. netoli Kensington, OH., VII Tautinėje Stovykloje. Studijavo John Carrol Universitete, University Heights, OH., kur gavo istorijos bakalauro laipsnį o vėliau Cleveland State Universitete pasiekė istorijos magistro laipsnį. Toledo State Universitete studijavo ir baigė teisės mokslus. Po to, Clevelande intensyviai ruošėsi advokatūros (BAR) egzaminams. Juos sėkmingai išlaikius, dabar Ričardui atvira kelias pasaulin. Linkime sėkmės. Ger.J.

PARDUODAMAS NAMAS
Gražus dviejų šeimų namas, labai geram stovyje, arti Dievo Motinos parapijos ir pagrindinio kelio, su visokiais patogumais. Butai turi po 2 miegamus, prausyklą, didelę virtuvę. 2 mašinų garažas. Tinkamas jaunai šeimai ar investavimui. Galima apžiūrėti **sekmadieniais nuo 12-4 v.v.**
Skambinkite 692-0322

LIETUVIŲ KLUBO
"Gintaro" valgyklai reikalinga padavėja. Kreiptis į vedėją tel. 531-2131.

LINAS VYŠNIONIS
Advokatas

Telefonas (216) 383-0225
24400 Highland Road, Suite 9 • Richmond Hts, OH 44143

TRANSPAK

Siuntiniai į Lietuvą pristatomi į namus.
Skubiems siuntiniams - AIR CARGO.
Komercinės siuntos pagal susitarimą.
MAISTO SIUNTINIAI nuo \$29.- iki \$98.-

Aukštos kokybės maisto produktai

Pageidaujant prisiūsime smulkia informaciją.

Rūta Degutienė, 28262 Chardon Rd.
Willoughby Hills, OH 44092
Tel. 216-943-4662

Dirbame nuo 1987 m.

TRANSPAK, 2638 W. 69th St.
Chicago, IL 60629 Tel. 312-436-7772

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available - worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO E. EUROPE

passports • visas
prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY FOR OVER
35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

SAŽININGAS
PATARNAVIMAS

Atstovaudamas Jūsų interesus, tarpininkausiu sandėriuose su nekilnojamoju turtu ir kt.
Kreiptis: Algimantas Globys,
Sausio 13-tos g-vė 5-170,
2050 Vilnius, Lithuania,
tel. 45-15-47

Lavender International,
recycling of

shoes and clothing.

We export used shoes and clothing by container load or less grade "A" top quality, including jeans and sneakers, sales by pound.

MATAS REALTORS

NORMLS

Broker **RITA MATAS** - G.R.I. - state certified real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH. 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS - teisinis patarėjas

JAKUBS AND SON
Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Keneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai
936 East 185 th Street, Cleveland, Ohio 44119
Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje. Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

DIRVA

ATSIMINKIME SAVUOSIUS – GIMINES, DRAUGUS

Ne už kalnų Didžiosios šventės. Pagal seną ir gražų paprotį, tų Didžiųjų Švenčių laukiant, vieni vienaip, o kiti kitaip atsimenam savo gimines, draugus, pažįstamus. Siunčiame vieni kitiems sveikinimus, dovanas ar kitaip sugalvotus pasigarsinimus, kad esame jų neužmiršę, linkim sveikatos ir prijungiam dar kitų gražių linkėjimų.

Per daugelį metų Jūsų redakcija įsitikino kad vienas iš gražiausių sveikinimų ir linkėjimų yra sveikinti per laikraštį. Atsiverti laikraščio lapą, skaitai ir džiaugies, skaito ir kiti, taip pat džiaugiasi papuoštom ir išrašytom raidėm jau seniai matyto giminės, draugo, buvusio kaimyno vardą ir pavardę.

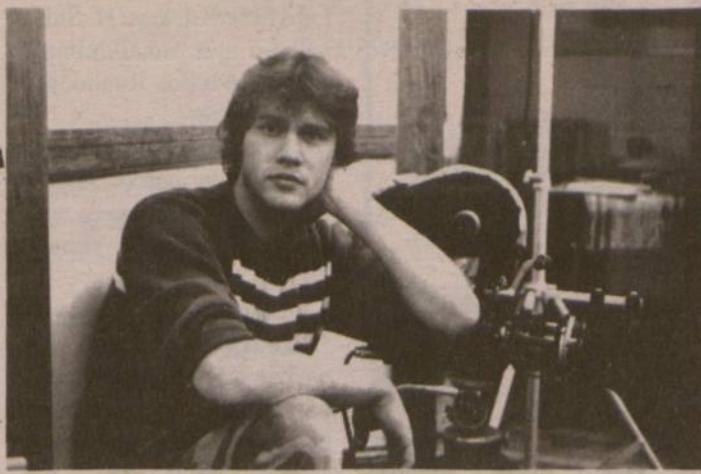
Ir tai dar ne viskas. Esi beveik pavargęs nuo visokių pagalbos prašymų. Ypač mūsų laikraščiams galą su galu nesuduriant. Ir čia junti, kad sveikinantys per laikraštį yra neužmiršę ir savo laikraštį paremti, nes dalis už tą sveikinimą sumokėtos sumos nueina ir į visokių bėdų mokėjimo kasą.

Mes čia siūlom, kaip ir praeityje, sveikinti trijų dydžių kortelėmis. Mažiausioji kortelė kaštuoja \$20.00. Vidurinė – \$30.00. O didžiau-

sioji – \$40.00. Organizacijoms, kurios nori daugiau ką parašyti, galime ir dar labiau korteles padidinti.

Šventinius sveikinimus mes jau pradėsime spausdinti kitame Dirvos numeryje. Atsiųskite, ką norit parašyti, nurodykite kortelės didumą ir pridėkit kortelės apmokėjimo čekį. Viskas bus atspaus-ta, kaip Jūs nurodysite.

Jūsų Dirva
P.O. Box 19191
Cleveland, OH 44119

ANTANAS KULBIS

STAIGI NETEKTIS, grubiai primesta neatšaukiam netektis, kūrybingos sielos žadėjimų netektis, **ANTANO KULBIO** mirties sukaktis, buvo paminėta š.m. lapkričio 18-d. Bostone filmų ir skaidrių vakaru ir lapkričio 19 d. šv. Mišiomis Šv. Petro bažnyčioje.

\$ 40.00

Štai, kurie padeda išlaikyti lietuvišką laikraštį

Atnaujindami prenumeratą ir kitomis progomis Dirvai aukojo:

Vidūnas J., Auburn	10.00
Bitėnas R., Bronxville	30.00
Žukas J., Woodhaven	10.00
Jakubauskas J., Juno B.	5.00
Zaparackas A., Highland B. ..	10.00
Staškus J., St. Pete	10.00
Budėjus S., Palos Hts.	10.00
Jasys I., Columbus	20.00
Johansonas H., Willowick ...	10.00
Glebus J., Brunswick	10.00
Lange V., Lakewood	5.00
Vėlyvis J., Cleveland	10.00
Janavičius I., Cleveland	5.00
Razgaitis P., Seven Hills	5.00
Grigaliūnas I., St. Charles ...	5.00

Filek E., Chicago	10.00
Girdvainis V., Chicago	20.00
Vidžiūnas D., Chicago	20.00
Gontar G., St. Louis	10.00
Martinkus D., Omaha	10.00
Kartanas J., Omaha	5.00
Žemaitis A., Hot Springs	10.00
Aras B., Los Angeles	20.00
Januta D., Oakland	70.00
Kaminskas V., Corona D. M. .	20.00
Sniečkus V., Euclid	10.00
Šliogeris G., Long Island ...	20.00
Vilkutaitis V., Cleveland ...	20.00
Lenkevičius V., Oak Lawn ...	10.00
Augonis S., So. Boston	5.00
Kuras P., Waterbury	10.00
Ališauskas J., Berwyn	10.00
Masaitis F., La Mirada	10.00
Kaslas S.R., St. Pete. B.	30.00

Visiems aukotojams
nuoširdžiai dėkojame

\$ 20.00

\$ 30.00

Vilniaus Senamiestyje...

Po Jūsų ilgos kelionės Didžiąja gatve ir po sielos atgaivinimo prie Aušros Vartų užsukite į ROJAUS ARKĄ-restoraną esantį tarp Aušros Vartų ir Vilniaus gynybinės sienos.

ROJAUS ARKA

M. Daukšos g. 3, VILNIUS, tel. 220625
ATIDARYTA nuo 11 iki 23 val.

Lietuviški įprastiniai ir firminiai valgiai bei gėrimai. Karštų valgių kainos nuo 4 iki 16 litų.

Atlanta Import-Export Inc.

2719 West 71 Street, Chicago, IL 60629
Tel. (312) 434-2121 (800) 775-SEND

Mūsų Atstovas Clevelande:

Dainius Zalensas
LITMA I.E.

639 East 185 th Street
Cleveland, Ohio 44119

Telefonas : (216) 481-0011

Greitas Siuntinių Pristatymas

Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ

RUSIJĄ, UKRAINĄ, BALTARUSIJĄ

Pasiteiraukit dėl Amerikietiško maisto komplektų

Kalėdos jau nebetoli, o Lietuva ne taip arti.
Ten jūsų giminės, draugai, gal artimieji, gal vaikai
Tai kad nebūtų per vėlu, pradžiuginkite juos laiku!

Litma Import- Export administracija

TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 481-6677

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį
ir ketvirtadienį

9:00 v.r. – 4:00 p.p.

penktadienį

9:00 v.r. – 6:00 p.p.

šeštadienį

9:00 v.r. – 12:00 p.p.

sekmadienį parapijoje

11:00 v.r. – 12:00 p.p.

Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000